

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Katedra sociologie

Eva Kubínová

**Vliv internetu na životní styl
jeho (ne)uživatel**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Eva Kubínová**

Vedoucí práce: **PhDr. Ing. Petr Soukup**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2009**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

KUBÍNOVÁ, Eva. *Vliv internetu na životní styl jeho (ne)uživatelů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2009. 47 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Ing. Petr Soukup.

Anotace

Bakalářská práce „Vliv internetu na životní styl jeho (ne)uživatelů“ se zabývá užíváním internetu a jeho zasahováním do stylu života lidí. Vzhledem k obsáhlosti tématu životního stylu a širokému spektru jeho zkoumání, je práce zaměřena především na trávení volného času a životní hodnoty a postoje jedince. Stěžejní je pro práci vlastní výzkum mladých lidí ve věku 15 až 26 let. Klíčové je srovnání volnočasových aktivit a postojů respondentů vzhledem k jejich míře užívání internetu. Mimo hlavní cíle jsou pro práci důležitá zjištění, jakým aktivitám se respondenti věnují ve svém volném čase a jaké vyznávají hodnoty. Výsledky tohoto šetření jsem se pokusila porovnat s výsledky studií o trávení volného času a životních hodnot mládeže.

Annotation

Bachelor's thesis "The influence of the Internet on the lifestyle of its (non) users" deals with the use of the Internet and its interference in the style of life. Given the scope on lifestyles and a wide range of its examination, the work is focused on leisure and life values and attitudes of individuals. Pivotal to work is own research of young people aged 15 to 26 years. The key is to compare leisure activities and attitudes of respondents in relation to their degree of use of the Internet. Outside the main objectives, for thesis is the important determining what activities the respondents engaged in their free time and what values prefers. The results of this investigation I have attempted to compare the results of studies on leisure and the values of youth.

Klíčová slova

Internet, uživatelé, životní styl, volný čas, volnočasové aktivity, životní hodnoty

Keywords

Internet, users, lifestyle, leisure time, leisure activities, life values

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Zároveň souhlasím s tím, aby byla práce zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 22. května 2009

Eva Kubínová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala konzultantovi mé bakalářské práce, panu PhDr. Ing. Petru Soukupovi, za odborné vedení práce a cenné připomínky.

Obsah

ÚVOD.....	- 7 -
1 VZNIK A ROZVOJ INTERNETU	- 8 -
1.1 HISTORIE INTERNETU	- 8 -
1.2 CO JE TO INTERNET?.....	- 9 -
1.3 SLUŽBY INTERNETU	- 10 -
1.4 ROZVOJ INTERNETU	- 10 -
1.4.1 <i>Internet ve světě</i>	- 11 -
1.4.2 <i>Internet v České republice</i>	- 12 -
1.4.2.1 Vývoj internetu na našem území	- 12 -
1.4.2.2 Uživatelé internetu v ČR.....	- 13 -
2 ŽIVOTNÍ STYL	- 16 -
2.1 ŽIVOTNÍ STYL, ZPŮSOB, SLOH	- 17 -
2.2 TYPOLOGIE ŽIVOTNÍCH STYLŮ	- 18 -
2.3 DETERMINANTY ŽIVOTNÍHO STYLU.....	- 21 -
2.3.1 <i>Životní podmínky</i>	- 22 -
2.3.2 <i>Hodnoty</i>	- 23 -
2.3.3 <i>Volný čas</i>	- 25 -
2.3.3.1 Volnočasové aktivity	- 27 -
3 EMPIRICKÁ ÁST	- 29 -
3.1 PŘEDMĚT VÝZKUMU	- 29 -
3.2 CÍLE VÝZKUMU.....	- 30 -
3.3 VÝCHODISKA.....	- 30 -
3.3.1 <i>Užívání internetu</i>	- 30 -
3.3.2 <i>Trávení volného času</i>	- 32 -
3.3.3 <i>Hodnotová orientace</i>	- 33 -
3.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY, HYPOTÉZY	- 34 -
3.5 METODY.....	- 35 -
3.5.1 <i>Sběr dat</i>	- 35 -
3.5.2 <i>Dotazník</i>	- 35 -
3.6 VÝSLEDKY	- 36 -
3.6.1 <i>Charakteristika výzkumného souboru</i>	- 36 -
3.6.2 <i>Internet</i>	- 37 -
3.6.3 <i>Volný čas</i>	- 40 -
3.6.4 <i>Hodnoty</i>	- 42 -
3.6.5 <i>Ověřování hypotéz</i>	- 44 -
3.6.5.1 Hypotéza č. 1	- 44 -
3.6.5.2 Hypotéza č. 2	- 45 -
3.6.5.3 Hypotéza č. 3	- 46 -
3.6.5.4 Hypotéza č. 4	- 47 -
3.6.5.5 Hypotéza č. 5	- 47 -
ZÁV R.....	- 48 -
POUŽITÉ ZDROJE.....	- 50 -
SEZNAM OBRÁZKŮ , TABULEK A GRAFŮ	- 52 -
SEZNAM PŘÍLOH.....	- 53 -
PŘÍLOHY	

Úvod

Internet se stává jedním z nejsklonovanějších slov dnešní doby. Svým rozmachem v posledních letech zasahuje nejen do profesní, ale především také do soukromé sféry života lidí a stává se tak jeho nedílnou součástí. Spolu s internetem přišli i nové možnosti – najednou si spoustu věcí můžeme zařídit online, bez toho, abychom museli někam jezdit a zdoulhavě to vyřizovat. Internet využijeme při hledání informací, komunikaci s lidmi, nakupování, platebních transakcích, rezervaci ubytování či dopravy atd. Těmito všemi „vychytávkami“, které svět internetu nabízí, ušetříme mnoho času. Navíc internet nabízí široké spektrum možností trávení volného času. A to je zároveň také jedno z úskalí, které s sebou připojení k síti přináší. Na mnoho lidí působí internet jako magnet, sednou si k počítači a nemohou se odtrhnout, podlehnou tomu a lehce ztratí pojem o čase. V této souvislosti o internetu někdy mluví jako o zabijákoví volného času. Právě proto mne zaujalo téma vlivu internetu na životní styl (resp. trávení volného času) jeho uživatelů.

Cílem práce je zjistit, do jaké míry ovlivňuje užívání internetu životní styl jedinců. Konkrétněji jde o to, zjistit, jak se liší volnočasové aktivity a preferované životní hodnoty uživatelů internetu v závislosti na množství času tráveného online. Dále mne také zajímá, jaké druhy aktivit v důsledku používání internetu upadají či ustupují do pozadí. Práce je členěna do tří tematických částí.

První část práce je věnována vzniku a rozvoji fenoménu dnešní doby – internetu. Kromě historie a vývoje internetové sítě se podíváme také na její užívání a rozvoj ve světě i v České republice.

Ve druhé části je rozvedena problematika životního stylu – terminologie, utváření typologií životních stylů, determinanty životního stylu – osobnost jedince (zaměřeno především na životní hodnoty jedince) a životní podmínky. Důraz je kladen na jednu hlavních dimenzí životního stylu - volný čas (jeho vymezení, aktivity ve volném čase).

Třetí (empirická) část se zabývá popisem vlastního výzkumu, který byl proveden za pomoci online dotazníku. Dále jsou zde představeny základní výsledky šetření na téma internetu a volného času prováděná v České republice, které jsou pro vlastní výzkum stěžejní.

1 Vznik a rozvoj Internetu

1.1 Historie Internetu

Počátky internetu bývají spojovány s příchodem 60. let, kdy se na půdě ministerstva obrany USA zrodila myšlenka vytvořit počítačovou síť, která by se díky své stabilitě i přes částečné poškození (v případě války) spolehlivě postarala o výměnu informací mezi vojenskými základnami, státními úřady a městy. Roku 1964 byla teoreticky navržena síť, která tento požadavek splňovala. Za tímto návrhem stála společnost RAND Corporation. Výhody této sítě spočívaly v tom, že mohla fungovat i při porušení jednotlivých částí, dovolovala propojení různých typů počítačů i operačních systémů, a navíc nebyla řízena žádnou centrální částí. Klíčovým rokem je rok 1969, kdy byla v USA založena síť ARPANET. Projekt vznikl pod záštitou amerického ministerstva obrany, které ho prostřednictvím agentury Advanced Research Projects Agency (ARPA) financovalo. Podle této agentury dostala síť svůj název. Základ sítě tvořily čtyři propojené superpočítače, které byly umístěny na amerických univerzitách.¹

Během 70. let se síť dále rozrůstala. Roku 1971 se k ní připojilo dalších 15 počítačových center, o rok později 37. Za další významný rok může být považován rok 1973, kdy se k ARPANETu napojily první dvě neamerické instituce - University College of London ve Velké Británii a Royal Radar Establishment v Norsku.²

Roku 1983 došlo ke změně přenosového protokolu – původní NCP byl nahrazen sadou TCP/IP, který umožňuje komunikaci mezi počítači v síti internet do dnešní doby.³ Téhož roku se od ARPANETu oddělily všechny části, které se týkaly vojenství a vytvořily samostatnou síť MILNET, která však s ARPANETem zachovala připojení. ARPANET tak dostal civilnější podobu.⁴ Začalo vznikat množství dalších sítí, jako například USENET, BITNET či CSNET, které se postupem času vzájemně propojovalo.⁵ Dále dochází k vysokému nárůstu počtu připojení (roku 1984 je do sítě připojeno již kolem 1000

¹ HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

² HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

³ HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

⁴ *Internet a vše ostatní* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.internet.estranky.cz/stranka/vyvoj-internetu>>

⁵ SEDLÁČEK, Jiří. *Internet II: komerční využití*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 382 s. ISBN 80-7079-839-4. s. 3-4

počítačů) a také k rozpinání sítě i mimo území USA – například EARN (European Academic and Research Network) nebo EUNET (European UNIX Network).⁶

Průkopovým se stal rok 1989, kdy byl v Ženevě ve Švýcarsku na půdě ústavu jaderného výzkumu – v Evropském středisku pro jaderný výzkum (CERN) vyvinut tzv. hypertextový dokument (Hyper-Text and CERN), který se stal prvním krokem ke vzniku v současné době nejrozšířenější informační služby na internetu - World Wide Web (www, v překladu „celosvětová pavučina“).⁷

Stále rostoucí počet sítí se postupně vzájemně propojovalo, až se nakonec spojilo v jednu velkou síť, označovanou „sítí sítí“, neboli Internet. Jelikož je tato velká síť tvořena také sítěmi jednotlivých zemí po celém světě, je možné Internet označit za celosvětovou síť navzájem propojených sítí.⁸

V roce 1990 se přestává používat označení ARPANET a je nahrazeno označením INTERNET. Do roku 1991 se do sítě internet zapojovala pouze vysokoškolská a akademická pracoviště. Průlom nastal v roce 1992, kdy byl internet otevřen i pro oblast komerční. Počet připojení k síti dosahuje v tomto roce jednoho milionu. V roce 1993 byla zdarma poskytnuta 1. verze prohlížeče webových stránek s názvem Mosaic, na něž později navázal Navigátor a Explorer, což způsobilo ohromný nárůst popularity služby www a potažmo i internetu, kde se ve velkém začaly vyskytovat i komerční organizace.⁹

1.2 Co je to internet?

S pojmem INTERNET se někdy už setkal skoro každý, zatímco někteří jej znají jen okrajově, jiní si život bez něho neumí představit – stává se běžnou součástí každodenního života lidí. Mezi širší veřejností se také hojně užívá zkráceného termínu NET. Zjednodušeně by se dalo říct, že internet je nejrozsáhlejší počítačovou sítí¹⁰ s největším množstvím informací na světě. Internetem vlastně označujeme celosvětovou počítačovou

⁶ MACHALA, Miroslav. *Historie Internetu a jeho budoucí využití: bakalářská práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra technické a informační výchovy, 2007. Vedoucí diplomové práce Ing. Martin Dosedla. s. 23

⁷ HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

⁸ SEDLÁČEK, Jiří. *Internet II: komerční využití*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 382 s. ISBN 80-7079-839-4. s. 3-4

⁹ HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

¹⁰ Pojem počítačová síť označuje propojení minimálně dvou počítačů tak, aby spolu mohly vzájemně komunikovat, sdílet svá data a také si je vyměňovat.

síť, která se v zásadě neliší od běžné počítačové síť¹¹. „Internet je v současné době nejrozsáhlejší počítačovou sítí ve světě, která nemá hierarchickou strukturu, nikdo ji jako celek nevlastní a nemá žádné centrální řízení.“¹² Internet je také možné charakterizovat jako „celosvětovou počítačovou síť, která vzájemně propojuje lokální počítačové sítě pomocí vysokorychlostních datových spojů. Tyto spoje pokrývají celý svět a vytvářejí kolem něj jakousi obrovskou pavučinu.“¹³

1.3 Služby internetu

Řekne-li se internet, mnoha lidem se vybaví zejména služby, které poskytuje. Mezi ty nejpopulárnější patří především prohlížení www stránek a elektronická pošta (e-mail), sloužící především k vyhledávání informací a komunikaci. Dalšími internetem poskytovanými službami jsou například elektronické konference, USENET, či služba File Transfer Protocol (FTP). Tyto základní služby můžeme rozšířit ještě o další, v dnešní době již méně využívané, Telnet a Gopher. Dalšími službami, utvářejícími se především v posledních letech, a oproti některým základním službám známější a používanější, jsou např. aplikace sloužící ke komunikaci přes internet – mimo jiné můžeme zmínit ICQ, QIP, MSN, Skype apod.¹⁴ Poměrně za novinku by se daly označit online používané kancelářské aplikace, příkladem může být služba Google Apps, se kterou uživatelé automaticky získávají aplikace jako „Gmail, Google Talk, Kalendář Google a Dokumenty Google“¹⁵. Lidé si sem mohou nahrávat svá data, která pak mají odkudkoli online k dispozici.

1.4 Rozvoj internetu

Internet patří mezi nejčastěji skloňovaná slova současné doby. Mnoho lidí se s ním setkává každý den, při práci, při studiu i v době svého volna. Většina z nich si svůj život bez něj nedokáže představit.

Internet se ve společnosti šíří ohromnou rychlostí. Příklad z USA mluví za vše – během 7 let bylo k síti připojeno 30 % domácností. Tato informace nám sama o sobě nic

¹¹ Internet a vše ostatní [online]. [cit. 26-04-2009]. Dostupné z: <http://www.internet.estranky.cz/stranka/co-to-je-internet_>

¹² HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

¹³ HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

¹⁴ Internet a vše ostatní [online]. [cit. 08-05-2009]. Dostupné z: <<http://www.internet.estranky.cz/stranka/prehled-sluzeb-internetu>>

¹⁵ GOOGLE: *Vítejte ve službě Google Apps*. [Online]. [cit. 08-05-2009]. Dostupné z: <<http://www.google.com/a/help/intl/cs/index.html>>

moc neřekne, ale když doplníme, že televizi trvalo dosažení stejného procenta domácností 17 let a telefonu dokonce 38 let, leccos nám to napoví.¹⁶ to zejména díky výhodám, které s sebou přináší. Příkladem nejčastěji uváděných je nepřehledné množství informací, které se na něm dají získat, neomezená „pracovní doba“, velké množství uživatelů, pokrytí a variabilita, snadné a jednoduché ovládání, možnost levné komunikace po celém světě, navíc lze posílat data v digitální podobě, pružnost a rychlost, svoboda publikování aj.

Některé výhody však s sebou přinášejí zároveň i rizika. Například svoboda publikování – každý může uveřejnit, co uzná za vhodné, takže je nutné brát získané informace s rezervou, popřípadě si je ověřovat. Další nevýhodou je s rozvojem internetu spojené rozšíření počítačových virů, spamů a počítačová kriminalita.

1.4.1 Internet ve světě

Nárůst počtu uživatelů na jednotlivých kontinentech i na celém světě je patrný z tabulky 1. Od roku 2000 do roku 2008 se počet uživatelů internetu ve světě zvýšil o 342,20 %¹⁷. Největší nárůst byl zaregistrován především na území Afriky a Středního východu, zejména z důvodu nízkého počtu uživatelů v roce 2000 ve srovnání s ostatními oblastmi v té době a rozvojem informačních technologií v období let 2000 až 2008. Určité specifikum je možné vyzorovat u Asie, která vzhledem k vysokému počtu obyvatel (3,8 miliardy) vykazuje poměrně malé procento uživatelů internetu – pouze 17,4 %. Když se však podíváme na celkové procento uživatelů internetu ve světě, zjistíme, že je to právě Asie, která disponuje nejvyšším počtem lidí užívajících internet na světě – přes 40% z celé populace na Zemi. Důvodem je již zmíněné množství lidí, které zde žije a představuje více jak polovinu lidstva. Navzdory rychlému šíření informačních a komunikačních technologií v posledních letech a jejich vniknutí do každodenního života lidí, používá Internet pouze necelá čtvrtina lidí z celkové populace na naší planetě. Toto je zapříčiněno zejména chudými oblastmi či méně rozvinutými zeměmi, kde se technologie nešíří tak rychle. Dalším důvodem jsou také lidé, kteří nové technologie odmítají na základě svého přesvědčení, lidé vyššího věku, kteří se odmítají učit něco nového, nebo jim na to nestačí síly, a v neposlední řadě stojí za nízkým procentem celkových uživatelů například malé děti.

¹⁶ KATZ, J., RICE, R. *Social Consequences of Internet Use : Access, Involvement, and Interaction*. Cambridge, Mass. : MIT Press, 2002. 460 s. ISBN 0-262-11269-8. s. 17

¹⁷ *Internet World Stats* [Online]. 2009. [cit. 04-05-2009]. Dostupné z: <<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>

Tabulka 1: Užívání internetu ve sv t¹⁸

Oblasti světa	Počet obyvatel (rok 2008)	Počet uživatelů internetu (31. 12. 2000)	Počet uživatelů internetu (31. 3. 2009)	Počet uživatelů v daném regionu (v %)	Nárůst počtu uživatelů v letech 2000 - 2008 (v %)	Počet uživatelů celkem (v %)
Afrika	975 330 899	4 514 400	54 171 500	5,60%	1100,00%	3,40%
Asie	3 780 819 792	114 304 000	657 170 816	17,40%	474,90%	41,20%
Evropa	803 903 540	105 096 093	393 373 398	48,90%	274,30%	24,60%
Střední východ	196 767 614	3 284 800	45 861 346	23,30%	1296,20%	2,90%
Severní Amerika	337 572 949	108 096 800	251 290 489	74,40%	132,50%	15,70%
Latinská Amerika/Karibik	581 249 892	18 068 919	173 619 140	29,90%	860,90%	10,90%
Austrálie/Oceánie	34 384 384	7 620 480	20 783 419	60,40%	172,70%	1,30%
CELKEM	6 710 029 070	360 985 492	1 596 270 108	23,80%	342,20%	100,00%

1.4.2 Internet v České republice

1.4.2.1 Vývoj internetu na našem území

Internet se do České republiky nedostal ihned po jeho vzniku, ale až o několik let později. Revoluční v tomto smyslu byl přelom 80. a 90. let, kdy padly politické bariéry, které znesnadňovaly připojení do celosvětových sítí. Poté však nastal technický problém, jelikož zde zatím nebyla vybudovaná vhodná komunikační infrastruktura, která by umožňovala rozvoj počítačových sítí, takže prozatím vznikaly pouze menší sítě nenáročné na infrastrukturu. Za první počítačovou síť na našem území (tehdy ještě ČSFR) je považována síť FIDO (jednalo se o amatérskou síť, nekomerčního charakteru, bez podpory vlády).¹⁹

Na podzim roku 1990 se do Československa dostává síť EARN (European Academic and Research Network) a EUNET, k níž byly připojeny vysoké školy – České vysoké učení technické (ČVUT), Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE) a Vysoká škola technická v Liberci (VŠT, dnes Univerzita). O rok později již mělo Československou na internetu svou doménu CS.²⁰

První oficiální připojení ČSFR k Internetu proběhlo 13. 2. 1992, kdy se ke světové síti úspěšně napojilo ČVUT. Následoval rozvoj připojení na akademické půdě, především díky projektu FESNET (Federal Education and Scientific NETwork). Vzhledem

¹⁸ *Internet World Stats* [Online]. 2009. [cit. 04-05-2009]. Dostupné z: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

¹⁹ *Internet a vše ostatní* [online]. [cit. 09-05-2009]. Dostupné z: <http://www.internet.estranky.cz/stranka/internet-u-nas>

²⁰ SEDLÁČEK, Jiří. *Internet II: komerční využití*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 382 s. ISBN 80-7079-839-4. s. 7

k rozdělení republiky však nezůstalo u označení FESNET dlouho. U nás došlo k přejmenování na CESNET (*Czech Academic and Education NETwork*), na Slovensku se realizoval projekt sítě SANET (Slovak Academic Network).²¹ Se vznikem samostatné České republiky a Slovenské republiky došlo také ke změně domény – zanikla CS a vznikly dvě nové – CZ pro Českou republiku a SK pro Slovensko.²² Už v prvním čtvrtletí roku 1993 došlo díky CESNETu k propojení velkých měst - Brna, Českých Budějovic, Hradce Králové, Liberce, Olomouce, Ostravy, Plzně a Prahy. Postupem času se připojovala i další akademická střediska.

Zlom nastal v roce 1994, kdy ČVUT získalo povolení pro poskytování neveřejných datových služeb, což umožnilo přístup k internetu i komerčním objektům, které začaly financovat provoz a rozvoj sítě. S rostoucím počtem připojení bylo nezbytné, aby vznikl samostatný právní subjekt, neboť CESNET bylo do té doby pouze označení sítě. V roce 1996 podepsali zástupci univerzit a Akademie věd ČR zakladatelskou smlouvu zájmového sdružení právnických osob CESNET, které mělo na starosti další provoz a rozvoj akademické sítě ČR. V této době se ČR, jako jediná ze zemí za bývalou železnou oponou, zapojila do evropského projektu TEN-34, jehož cílem bylo zlepšit evropskou akademickou páteř na úroveň srovnatelnou s USA. V této době také vznikl projekt TEN-34 CZ, jehož řešením se ujal CESNET. Úkolem bylo vybudovat rychlou akademickou síť ČR. Ve druhé polovině 90. let se na našem internetovém trhu objevilo několik silných mezinárodních společností, což vedlo k silnému konkurenčnímu prostředí, kterému CESNET již nestačil, a tak bylo rozhodnuto, že komerční síť bude odprodána. V roce 2000 ji koupil Contactel a CESNET přestal poskytovat připojení k internetu na komerční bázi. Od tohoto roku má sdružení na starosti pouze rozvoj akademické sítě.²³

1.4.2.2 Uživatelé internetu v ČR²⁴

Dle výsledků World Internet Project (WIP) pro Českou republiku z roku 2008 užívá internet v ČR 57 % internetové populace (= lidé starší 11 let). Respondenti odpovídali na otázku: „*Používáte Vy osobně internet, to je www stránky, e-mail nebo kteroukoliv jinou*

²¹ *Internet a vše ostatní* [online]. [cit. 09-05-2009]. Dostupné z: <<http://www.internet.estranky.cz/stranka/internet-u-nas>>

²² SEDLÁČEK, Jiří. *Internet II: komerční využití*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 382 s. ISBN 80-7079-839-4. s. 7

²³ MACHALA, Miroslav. *Historie Internetu a jeho budoucí využití: bakalářská práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra technické a informační výchovy, 2007. Vedoucí diplomové práce Ing. Martin Dosedla. s. 34-35

²⁴ Tato kapitola vznikla na základě zpracování dat z WIP 2005 - 2008

část internetu z domova nebo z kteréhokoliv jiného místa?“. Vývoj užívání internetu od roku 2005 viz tabulka 2.

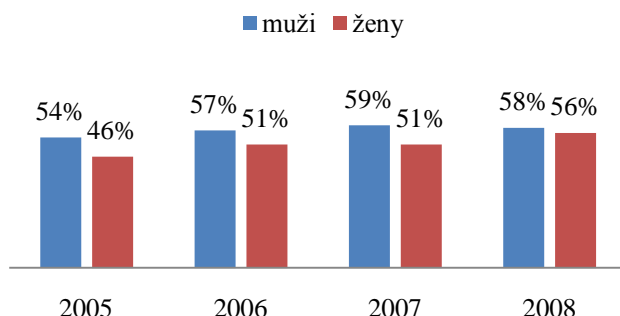
Tabulka 2: Podíl uživatel internetu v internetové populaci v letech 2005 - 2008

Rok	Internetová populace
2005	50%
2006	54%
2007	55%
2008	57%

Tato skupina však není zdaleka homogenní, tudíž se podíváme na vybrané demografické ukazatele, na jejichž základě poté můžeme odvodit typického českého uživatele.

Vezmeme-li v úvahu pohlaví uživatelů, z výsledků WIP 2008 je patrné, že podíl mužů a žen je celkem vyrovnaný (58 % mužů a 56 % žen). Avšak je důležité zmínit, že tomu tak nebylo vždy – například v roce 2005 byl rozdíl mezi pohlavími téměř 10 %. Vývoj zastoupení mužů a žen od roku 2005 do roku 2008 je znázorněn v grafu 1.

Graf 1: Procenta uživatel internetu dle pohlaví v letech 2005 až 2008

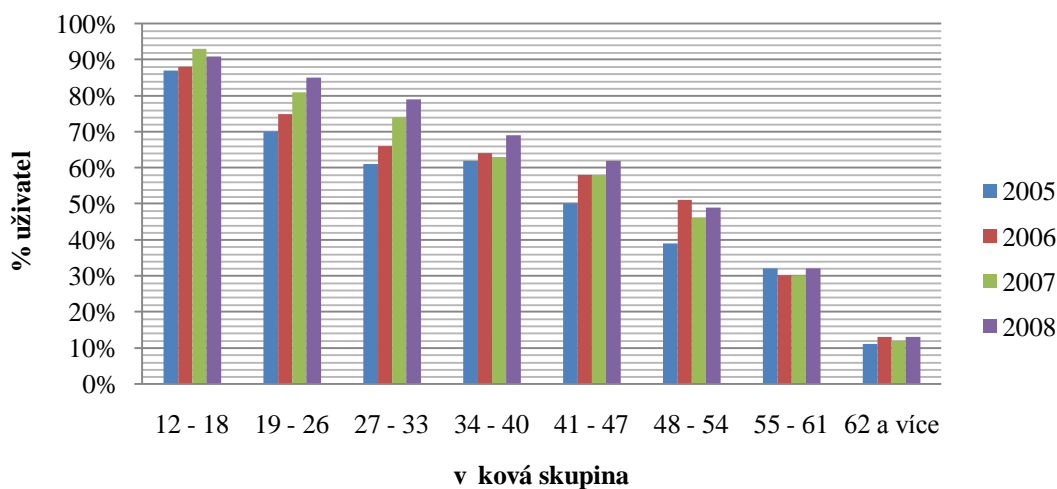

Značné rozdíly mezi uživateli internetu jsou viditelné u různých věkových skupin. Obecně lze říci, že platí pravidlo: čím mladší uživatel, tím více internet používá (viz tabulka 3). Dle dat WIP 2008 užívají internet především lidé mladší – ve věku 12 až 47 let je to dokonce nad 50 % lidí. Zajímavé je také srovnání užívání internetu v jednotlivých věkových skupinách v období 2005 – 2008. Zdaleka ne u všech skupin je nárůst uživatelů stejný. Největšího nárůstu, co se týče používání internetu, bylo zaznamenáno v těchto letech především ve skupinách od 19 do 26 let (nárůst o 16 %), od 27 do 33 let (nárůst o 19 %), dále pak také v kategoriích od 41 do 47 let a od 48 do 54 let (nárůst 12 % a 10 %). Přehled vývoje podílů uživatelů v jednotlivých skupinách znázorňuje graf 2.

Tabulka 3: Podíl uživatel jednotlivých v kových skupin v roce 2008

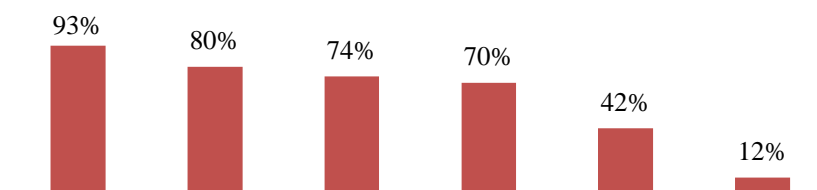
v k	12 - 18	19 - 26	27 - 33	34 - 40	41 - 47	48 - 54	55 - 61	62 a více
% uživatel	91%	86%	80%	69%	62%	49%	32%	13%

Graf 2: Procenta uživatel internetu v dané v kové skupin v letech 2005 až 2008

Důležitou roli hraje v užívání internetu také věk a vzdělání jedince, jenž určují jeho sociální postavení. Určité skupiny, např. studenti či podnikatelé, vykazují větší procento uživatelů. Rozdíly ukazuje graf 3.

Graf 3: Podíl uživatel dle sociálního postavení

Mimo jiné byl také prokázán vliv velikosti bydliště na užívání internetu. Dle dat WIP 2008 je patrné, že lidí z obcí do 50tis. obyvatel užívá internet 65 %, zatímco z měst nad 50tis. obyvatel je 70 % uživatelů.

Jestliže předchozí charakteristiky shrneme, můžeme konstatovat, že co se užívání internetu týče, převládají v Česku mladí lidé, povětšinou studenti z větších měst.

2 Životní styl

S vymezením životního stylu je to poměrně složité, neboť tento termín je z obsahového hlediska dosti rozsáhlý. V každodenním životě se s tímto slovním spojením běžně setkáváme, i když ne v úplně stejném významu jako ve vědecké oblasti. Životní styl v sobě zahrnuje rozličná témata, až se nám může zdát, že spolu navzájem ani nesouvisí. U každého tento pojem evokuje něco jiného, neboť bývá běžně používán v nejrůznějších souvislostech – například ve spojitosti se zdravím, bydlením, módou či ekologií. Nejobecněji by bylo možné životní styl definovat jako „*způsob, jakým lidé žijí*“²⁵, což v sobě zahrnuje velké množství různých činností a vztahů (zahrnující například bydlení, oblékání, stravování, zaměstnání, cestování, zábavu, způsoby komunikace, řešení problémů, hodnoty, názory atd.).

Každý má svůj vlastní životní styl, který se odvíjí od našeho chování, jednání, našich vztahů a návyků či zvyklostí, což úzce souvisí i s našimi představami o životě, s tím, jaké upřednostňujeme v životě hodnoty, jaké jsou naše ideály a plány do budoucna, čeho chceme v životě dosáhnout apod. Velký vliv na utváření osobního životního stylu má samozřejmě také společnost, v níž žijeme, která má mimo jiné vliv na utváření našich hodnot, potažmo i celkového vlastního životního stylu, a to především společenskými a právními normami, kulturou, etikou, zvyklostmi, tradicemi, ale také například politickou a ekonomickou situací. Důležitou roli při utváření životního stylu má i čas, a to jak individua (záleží na fázi životního cyklu jedince a na vymezení pracovního a mimopracovního času), tak i z hlediska historického (vývoj životních stylů v čase). Rozdílnost životních stylů není viditelná jen v rámci jednotlivců, skupin či určité společnosti, ale i na úrovni jednotlivých národů, států i světadílů (například Eskymáci vyznávají jiný životní styl, než Australané aj., příkladů na rozdílnost životních stylů mezi různými národy nebo zeměmi by mohlo být velmi mnoho). Rozdíly jsou patrné i v oblastech s jiným náboženským vyznáním (je zřejmé, že životní styl muslimů se výrazně odlišuje od životního stylu křesťanů atd.). Další rozdílnosti vidíme například v životních stylech lidí žijících na venkově a ve městech.²⁶

Obecně je možné říci, že každý člověk má nějaký životní styl; to znamená, že:

- každý vykonává nějaké činnosti

²⁵ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 51

²⁶ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 55-64

- každý uznává nějaké hodnoty
- každý člověk má nějakou morálku
- každý je nějakým způsobem napojen do nějakých sociálních sítí
- každý existuje v rámci nějakých sociálních skupin
- každý nějak tráví svůj volný čas
- každý má své potřeby, zvyklosti, touhy, aspirace, plány atd.²⁷

A v tomto jsou právě viditelné rozdíly, každý jedinec se na základě svých hodnot, potřeb, morálky atd. chová jinak, tráví jinak volný čas a věnuje se různým činnostem, má odlišné sociální vazby.

2.1 Životní styl, způsob, sloh

V běžném, každodenním životě je možné životní styl nahradit pojmy životní způsob nebo životní sloh, ačkoli je třeba konstatovat, že někteří autoři (pro určité účely) tyto pojmy od sebe rozlišují. Pro účely této práce není podstatné tyto termíny významově rozlišovat, avšak alespoň základní vysvětlení a možnosti jejich pojetí za zmínku stojí.

Obecně lze říci, že životní způsob představuje jakýsi výčet životních praktik, jedná se o nadřazenější, obecnější kategorii. Oproti tomu, životní styl, jako podřazená kategorie životního způsobu, představuje konkrétnější význam, kde je důležitá jednotnost a provázanost daných praktik, a to ve dvou rovinách – na úrovni jednotlivce a na úrovni skupiny. „*V životním způsobu jsou centrem jednotlivé oblasti životních praktik, každodenních činností a způsobů chování (a způsoby jejich realizace) jako relativně autonomní, víceméně jakožto jednotlivosti bez většího ohledu na nějaký celek, který mohou v konkrétních kombinacích vytvářet; zatímco v životním stylu jsou centrem vzájemné vazby mezi způsoby realizace činností a způsoby chování v různých oblastech vytvářející určitý systém pro konkrétní subjekt (a charakter těchto vazeb).*“²⁸

Termín „životní sloh“ v české sociologii nejčastěji představuje koncepcí architekta Karla Honzíka, který přistupuje k životnímu slohu podobně jako ke slohu v architektuře (tzn., že se váže k určité době). Životní sloh je v jeho pojetí životním způsobem, jenž je

²⁷ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 113

²⁸ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 114

typický pro konkrétní historické období. Nutno dodat, že tento pojem je v sociologii životního stylu méně používaný (spíše zřídka), než předchozí dva (styl a způsob).²⁹

2.2 Typologie životních stylů

Nejčastěji se typologie životních stylů utváří na základě výsledků sociologických empirických výzkumů, a to zejména dvěma postupy. V prvním postupu při výzkumu respondenti odpovídají na několik otázek, které postihují různé aspekty jejich životního stylu, a až po získání dat se za pomoci různých analytických metod (příkladem je clusterová analýza) utváří jednotlivé typy životních stylů. Ve druhém postupu jsou již dopředu určeny druhy životních stylů a respondent se dle svého uvážení sám k nějakému přiřadí.

Výzkumu životního stylu se věnoval například německý sociolog Werner Georg, který na základě získaných dat za pomoci clusterové analýzy vytvořil tuto typologii životních stylů³⁰:

- **Hédonistický expresivní životní styl** – vyznačuje se sítí sociálních kontaktů, množstvím přátel a známých, distancuje se od spořádaného rodinného života, klade důraz na finanční možnosti; do tohoto stylu se řadí nejčastěji mladí svobodní lidé
- **Životní styl orientovaný na rodinu** – základem života je rodina, koníčky jsou spíše praktického a užitečného rázu, zájem o politiku, kulturu a vědu je minimální; patří sem většinou ženy se základním či středoškolským vzděláním
- **Kulturně orientovaný asketický životní styl** – vyznačuje se vysokým kulturním kapitálem, nehledí se na význam finančních prostředků, participace ve veřejné činnosti, smysl pro principy zdravého a ekologického životního stylu; představiteli bývají hlavně lidé vysokoškolsky vzdělaní a pracující na vyšších postech, především v terciálním sektoru
- **Opatrnický pasivní životní styl** – převládají konzervativní hodnoty, odsuzuje se spotřebitelství, avantgarda i vše nápadné, vyhýbá se společenským kontaktům, orientován prakticky, dalo by se říct, že se jedná o mužskou obdobu rodinného stylu života, který je spíše ženskou doménou; nejčastějšími nositeli tohoto stylu jsou lidé s nižším příjmem žijící na venkově

²⁹ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 67-69

³⁰ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 132

- **Na prestiž orientovaná sebe prezentace** – hlavním cílem je ukazování sociálního statusu – jak ve spotřebě, tak ve volném čase, dodržování módních trendů v oblékání i zařizování domácností, často až na hranici s extravagancí, kterou upoutávají pozornost; většinou jde o „čerstvé zbohatlíky“
- **Opatrnícký konvenční životní styl** – podobný opatrníckému pasivnímu životnímu stylu, avšak klade důraz na duchovní, náboženské hodnoty, spotřeba i volný čas se vyznačuje jednoduchostí, skromností a konvenčností; nositeli jsou povětšinou starší a staří lidé s nižším příjmem
- **Avantgardní, požitkářský a reprezentativní životní styl** – velmi výrazně se orientuje na spotřebu, nákup luxusních předmětů, kvalitu, exkluzivitu, (luxusní) extravagance, kladen důraz na sociální kontakty, ale pouze reprezentativní, středem zájmu je vlastní osoba, avšak častá je také angažovanost ve veřejných a sociálních aktivitách; patří sem lidé s nadprůměrným platem, vyšším vzděláním i kvalifikací, jsou aktivní v profesním uplatnění

Příkladem druhého způsobu tvorby typologie životních stylů může být „vějíř“ životních stylů³¹ předkládaný ve výzkumu Sociologického ústavu z roku 1999³², kde byla respondentům položena otázka „Do jaké míry lze Váš celkový životní styl charakterizovat následujícími orientacemi?“ s možnostmi odpovědi „určitě ano“, „spíše ano“, „spíše ne“, „určitě ne“:

1) Zdravý životní styl – tento styl se vyznačuje aktivním způsobem trávení volného času, dodržováním pravidel zdravé výživy, sportem, vycházkami, relaxacemi, omezením či úplným vypuštěním konzumace alkoholu a jiných návykových látek, vyhýbáním se stresu a konfliktů s rodinou a přáteli apod.

2) Život s rodinou a pro rodinu – jedinec žijící tímto stylem je orientován především na hodnoty spojené s rodinou, se kterou tráví podstatnou část svého volného času, upřednostňuje ji před ostatními zájmy atd.

3) Nezávislý život s širším okruhem známých – nositelé tohoto stylu se vyznačují velkým množstvím přátel a známých, se kterými často podnikají různé akce, chodí na diskotéky, do klubů, barů, restaurací nebo kaváren apod.

³¹ ŠTASTNOVÁ, Pavlína: *Vějíř životních stylů, Výzkum 10 let společenské transformace v České a Slovenské republice* [online]. [cit. 06-03-2009]. Dostupné z: < <http://www.datafakta.soc.cas.cz/200008/index.htm> >

³² Reprezentativní šetření bylo uskutečněno v rámci výzkumného projektu Deset let společenské transformace v České a Slovenské republice; podrobnější informace o výzkumu na stránkách <http://datafakta.soc.cas.cz/200008/index.htm>

4) Ekologicky šetrný životní styl – nositelé se snaží o ochranu životního prostředí, kupují ekologicky šetrné výrobky, třídí odpad, omezují spotřebu právě z důvodů ochrany přírody, dávají přednost recyklovatelnému papíru před nerecyklovatelným (od knih a sešitů až po toaletní papír)...

5) Duchovní hodnoty a duchovní život – tento životní styl je založen na tom, že někteří lidé začleňují do svého života duchovní dimenzi (náboženskou nebo filozofickou), na prvním místě je u nich uspokojení potřeb duchovních před potřebami materiálního rázu.

6) Tradičně venkovský životní styl – vyznavači této varianty životního stylu mají na starosti domácí hospodářství, svůj volný čas věnují zemědělským pracem, práci na zahradě, chovu zvířat apod.

7) Zajištění a udržení nadstandardu – lidé žijící tímto stylem usilují především o zajištění hmotné stránky života, jde jim o kvalitní vybavenost domácnosti, chtějí si na základě dobrých materiálních podmínek udržet získané výhody.

8) Pracovní vytížení i mimo běžnou pracovní dobu – do tohoto stylu života se začleňují nejen workoholici, ale i ti, kteří vykonávají svou profesi nad rámec pracovního času (z různých důvodů), a musejí se jí tedy věnovat ve vlastním čase, oproti tomu se sem řadí i lidé, pro které je práce zároveň i koníčkem.

O něco méně obsáhlou typologii životních stylů přináší Havlík³³, který dělí životní styly do čtyř skupin dle převažujících hodnot způsobu života. Typologie byla (opět) vytvořena na základě výsledků provedených výzkumů a odráží zejména vztah k práci a preferované volnočasové aktivity:

- **Životní styl s nejvyšší hodnotou práce** – řadíme sem kutilství všeho druhu, pěstování květin, chování zvířat, háčkování a jiné ruční práce, celkové zvelebování domácnosti či chalupy (místa, kde se rodina zdržuje)
- **Životní styl s nejvyšší hodnotou studia** – lidé preferující tento styl se vyznačují touhou po poznání, založené především na zvědavosti; aktivitami těchto lidí je především četba, sledování televize, chození do divadla, cestování
- **Životní styl s nejvyšší hodnotou hraní** – patří sem sportovci i jejich fanoušci, návštěvníci zábavních podniků, hráči nejrůznějších her

³³ HAVLÍK, Radomír; HALÁSZOVÁ, Věra; PROKOP, Jiří. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1996. 110 s. ISBN 80-86039-10-2. s. 76-80

- **Životní styl s nejvyšší hodnotou rozjímání** – tento styl preferují samotáři, kteří nechtějí volný čas trávit s rodinou, raději rozjímají a to buď o samotě, nebo v komunitě

Obecně lze konstatovat, že typů (a potažmo i typologií) životních stylů existuje nepřeberné množství. Každá typologie je založena na jiných východiscích – někteří autoři vztahují typy životních stylů k volnočasovým aktivitám, jiní zase k hodnotám, potřebám apod., někdo bere v potaz více faktorů, které životní styl určují. Často se stává, že některé typy časem odezní, jiné naopak vznikají, či se přeměňují podle současných trendů, reagují na danou situaci, aktuální změny, módní vlny apod.

2.3 Determinanty životního stylu

Obecně je možné říci, že životní styl ovlivňují zejména dva faktory – vnitřní a vnější. Vnitřní faktor je dán osobností jedince, to znamená jeho hodnotami, zájmy, potřebami, dovednostmi apod. Vnější faktor představuje „*životní podmínky jakožto v daném okamžiku existující objektivní danosti*“³⁴. Životní podmínky tvoří jakýsi rámec životního stylu individua.

Obsahy obou činitelů spolu vzájemně souvisejí, jelikož jedinec na dané životní podmínky reaguje svým postojem (dle hodnot, zájmů, potřeb apod.), který utváří a specifikuje jeho vlastní životní styl. Na základě této myšlenky je možné definovat životní styl jako „*reakci člověka na životní podmínky*“³⁵. Samozřejmostí je, že každý jedinec uznává jiné hodnoty, má odlišné potřeby a zájmy apod., a tím pádem se liší i jeho reakce na životní podmínky, které mohou být pro více lidí stejné. Dá se říct, že každý člověk na základě své osobnosti zaujímá určitý postoj, podle kterého se pak odlišně vyrovnává se životními podmínkami a danými situacemi. Například reakce na nevyhovující životní podmínky mohou být následující: snaha o změnu, pasivita, únik, úsilí o kompromis (snaha změnit částečně podmínky i sebe, vlastní životní styl)...³⁶

³⁴ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 69

³⁵ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 70

³⁶ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 114-115

2.3.1 Životní podmínky

Objektivní danosti neboli životní podmínky, představují určité hranice, v rámci kterých se vyvíjí životní styl individua. Dalo by se říci, že život každého z nás je zasazen do nějakých životních podmínek, které determinují náš styl, kterým žijeme. Těchto podmínek je nepřeborné množství, a tak je lze pro lepší přehlednost rozčlenit do následujících kategorií s příklady³⁷:

- **Geografické a ekologické podmínky** – řadíme sem polohu území, meteorologické podmínky, klima, úrodnost půdy, přírodní zdroje, stupeň devastace krajiny apod.; příkladem vlivu na životní styl je upravená pracovní doba a bydlení v tropických oblastech (polední siesta, prodloužení otevírací doby do večera, klimatizace)
- **Biologické podmínky** – zahrnují pohlaví, věk a zdraví jedince; stěžejní roli hraje „sociokulturní vnímání určitých biologických podmínek“³⁸ (což značí přístup společnosti i jejích členů ke stárnutí, nemoci, generové problematice)
- **Demografické podmínky** – patří sem procesy, jako např. porodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost, migrace, hustota osídlení atd.; ovlivňují životní styl, jelikož „jsou spojeny s určitým obecně akceptovaným systémem hodnot, jsou svázány sociálními normami, jsou podrobeny sociální kontrole a vytvářejí se kolem nich sociální vztahy“³⁹
- **Sociálně-politické a politické podmínky** – tímto je myšlena sociální stratifikace, struktura společnosti, zásady sociální politiky a její míra intervence do života lidí (ovlivňuje např. ekonomickou situaci jednotlivce či domácnosti a tudíž i životní styl), charakter politického uspořádání a jeho vliv na životní styl
- **Sociálně-ekonomické a ekonomické podmínky** – tím je myšlena především životní úroveň (jedince i celé společnosti), která by se dala charakterizovat jako „stupeň uspokojování životních potřeb obyvatelstva a souhrn podmínek, za nichž jsou tyto potřeby uspokojovány“⁴⁰
- **Kulturní a obecně ideové podmínky** – velmi obsáhlá a rozmanitá kategorie zahrnující kulturu a její vývoj v konkrétní společnosti (avšak pro životní styl

³⁷ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 70-77

³⁸ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 71

³⁹ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 73

⁴⁰ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 79

jednotlivce je důležitým prvkem i kulturní podmínky v komunitě či skupině) a hodnotovou orientaci – patří sem normy, ideje, právo, hodnoty, morálka, vzdělání, umění, zvyky aj.

- **Technologické podmínky** – velký vliv na životní styl mají např. procesy mechanizace, automatizace nebo komputelizace; velkého významu dosáhly zejména se zrodem a masovým rozšířením *nových informačních a komunikačních technologií* (ICT) – především osobní počítače a rozvoj internetu

2.3.2 Hodnoty

Za jeden z determinantů životního stylu označujeme subjekt životního způsobu, který představuje tzv. vnitřní faktor, jenž se podílí na utváření životního stylu. Subjektem životního způsobu chápeme člověka a „*jeho osobnost se všemi potřebami, hodnotami, dovednostmi, zkušenostmi, schopnostmi, ambicemi apod.*“⁴¹ Hodnoty, jakožto představitelé vnitřního faktoru, hrají zásadní roli při utváření životního stylu jedince i společnosti. Pod pojmem hodnoty si můžeme představit „*materiální či nemateriální objekty – jsoucna (například činnosti, chování, vize, vztahy, instituce...), ke kterým jednotlivci prostřednictvím účasti ve skupinách a společnosti zaujímají hodnotící postoj, čímž se jim připisuje určitý význam a snaha o jejich dosažení je následně vnímána jako různě intenzivní nutnost*“.⁴²

Je samozřejmé, že ne všechny hodnoty nají pro jedince stejnou důležitost (některé hodnoty při rozhodování v určitých situacích upřednostňujeme, další ustupují do pozadí). Z toho vyplývá, že je lze seřadit do hierarchie, systému, který nazýváme hodnotovou orientací či žebříčkem hodnot.

Člověk si během svého života nevytváří svůj žebříček hodnot od nuly, základy hodnotového systému byly vytvořeny v historii civilizace a konkrétních společnostech. Postupem času se systém modifikuje, přizpůsobuje se daným podmínkám a reaguje na aktuální trendy ve společnosti. Jedinec tedy přebírá určité hodnoty, které jsou nahromaděné, uznávané a preferované společností.⁴³

K těmto základům si jedinec v průběhu socializace a během svého života přidává další a další hodnoty, na základě vlastních zkušeností, prožitků, vlastností a charakteru, ze

⁴¹ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 69

⁴² DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 39

⁴³ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 38

kterých si sestavuje svůj vlastní hodnotový žebříček. Během tohoto dlouhého období na člověka velkým vlivem působí hodnoty a hodnotové orientace jak lidí z blízkého okolí, tak i jiných osob (např. prostřednictvím masmédií, vliv vzorů a populárních osobností).⁴⁴

Hodnoty jedince neexistují samostatně, nezávisle na sobě, ale naopak je možné sledovat jejich různá seskupení, provázanost. Ukázkou může být hodnotová orientace ze studie Petra Saka, který na základě faktorové analýzy vytvořil několik skupin vzniklých sdružením podobných hodnot⁴⁵:

- **Globální hodnotová orientace** – sdružuje v sobě hodnoty zdravé životní prostředí, mír a zdraví. Dalo by se říci, že představuje zájem celého lidstva.
- **Hédonistická hodnotová orientace** – vyznačuje se hodnotami přátelství, láska, koníčky a zájmy. Velký význam mají mezilidské vztahy, ale pouze takové, které člověka nesvazují.
- **Profesně-rozvojová hodnotová orientace** – tvořena hodnotami vzdělání, zajímavá práce, rozvoj vlastní osobnosti a úspěšnost v zaměstnání, spojuje tvořivé lidi s aktivním přístupem k životu, pro které je důležitý rozvoj vlastní osobnosti.
- **Liberální hodnotová orientace** – obsahuje hodnoty svoboda, demokracie a soukromé podnikání. Nejvýraznější hodnotou je svoboda, jakožto znak liberálního přístupu.
- **Reprodukční hodnotová orientace** – slučuje hodnoty životní partner, láska, rodina a děti. Nositele spojuje zájem na zachování lidského druhu rozmnožováním a vytvářením podmínek pro růst a socializaci dětí.
- **Materiálně-egocentrická hodnotová orientace** - tvořena hodnotami soukromé podnikání, úspěšnost v zaměstnání, společenská prestiž, majetek, plat a další příjmy. Tuto orientaci vyznávají lidé, jejichž hlavním životním cílem je získávání majetku a bohatství, být za každou cenu v centru pozornosti, ale bez jakéhokoli přínosu pro společnost.
- **Sociální hodnotová orientace** – veřejně prospěšné práce, politická angažovanost, společenská prestiž, být užitečným druhým lidem – tato orientace „*směřuje člověka k sociální integraci a umožňuje jedinci překračovat individuální dimenzi*“⁴⁶.

⁴⁴ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 125

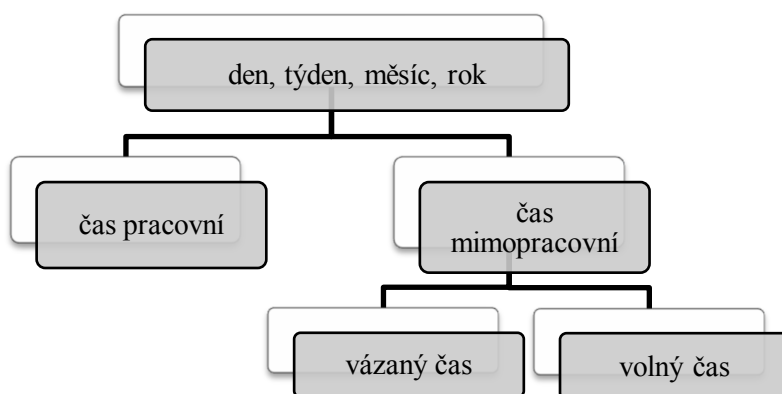
⁴⁵ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 78-80

⁴⁶ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 79

2.3.3 Volný čas

Úvodem je třeba zmínit základní členění časových kategorií (se základním popisem), které nám lépe pomůže pochopit vymezení volného času, abychom věděli, co si pod tímto pojmem představit ještě předtím, než se pustíme do konkrétních definic tohoto pojmu. Základní časové jednotky (hodina, den, týden, měsíc, ...) dělíme na čas pracovní a mimopracovní. Mimopracovní čas se dále rozděluje na čas vázaný a volný. Pro ilustraci uvádím schéma převzaté ze Sociologie životního stylu⁴⁷:

Obrázek 1: Schéma základního členění časových kategorií

as pracovní je čas strávený prací, pracovní výtěžnou činností, bývá vymezen jak po obsahové stránce (co má jedinec dělat), tak i po stránce časové (kdy to má dělat).

as mimopracovní tvoří jakousi mezikategorii bez vlastního konkrétního vymezení. Doplnuje čas pracovní, staví se do jeho opaku.

as vázaný, jakožto „čas vynakládaný na monotónně se opakující, rutinní činnosti každodenního života související s nutností zachování biofyziologického systému člověka (spánek, jídlo, osobní hygiena) a uchování jeho psychického a sociálního systému (zejména zajištění chodu rodiny a provozu domácnosti)“⁴⁸, se vymezuje pouze obsahově, nikoli časově, což znamená, že kdy bude konkrétní činnost jedinec vykonávat, záleží pouze na něm samotném (existují však určitá pravidla a zvyky, např. většina lidí spí v noci).

as volný se konkrétně nevymezuje časově ani obsahově. Trávení volného času představuje jednu z nejvýznamnějších součástí životního způsobu. Právě proto patří tato oblast mezi nejčastěji zkoumané v rámci výzkumů životního stylu. Definice volného času

⁴⁷ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 142

⁴⁸ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 144

můžeme nalézt velmi mnoho, dá se říci, že co autor, to trochu jiná, poupravená verze. Obecně je možné vysledovat dva typy vymezení volného času⁴⁹:

- reziduální definice
- normativní definice

Reziduální definice charakterizují nejčastěji volný čas jako to, co zbude po splnění určitých závazků, povinností apod. Příkladem může být vymezení volného času Petra Saka: „*Je to ta část mimopracovního, mimoškolního času, která zbude po zabezpečení individuálních a rodinných, existenčních a biologických potřeb.*“⁵⁰ Havlík a kol. vymezují volný čas velmi jednoduše a obecně - je to čas „*oproštěný od sociálních rolí*“⁵¹.

Oproti tomu, normativní definice usiluje o popis volného času skrze jeho některé významné vlastnosti, např. svobodná volba, potěšení, radost, individuálnost apod. Dalo by se říct, že v tomto pojetí je volný čas „*komplexem těch činností, k jejichž vykonávání se člověk rozhodl sám ze své vlastní vůle bez ohledu na jakékoli tlaky vyplývající ze společenských (rodinných apod.) závazků a vykonává je pro ně samé*“⁵². V tomto duchu definuje Sak volný čas jako „*čas, v němž jedinec svobodně na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost*“⁵³. Hofbauer uvádí charakteristiku volného času jako „*činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení*“⁵⁴.

Volný čas je tedy uceleným systémem lidských a společenských procesů, jevů, vztahů atd., které se týkají zábavy, odpočinku, rozvoje osobnosti i společnosti. Volný čas je součástí životního stylu jedince, skupin, i celé společnosti. „*Volný čas je ve svém rozsahu a obsahu systémově provázán s daným typem společnosti, kterému odpovídají určité hodnoty, instituce, vzorce chování a sociální mechanismy spojené s naplňováním volného času.*“⁵⁵

⁴⁹ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 133

⁵⁰ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 133

⁵¹ HAVLÍK, Radomír; HALÁSZOVÁ, Věra; PROKOP, Jiří. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1996. 110 s. ISBN 80-86039-10-2. s. 76

⁵² DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 188

⁵³ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 132-133

⁵⁴ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5. s. 13

⁵⁵ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 131

Za funkce volného času bývají nejčastěji považovány^{56; 57; 58}:

- odpočinek či relaxace (k regeneraci především fyzických sil jedince)
- zábava, rozptýlení nebo rekreace (dochází k regeneraci především duševních sil člověka)
- rozvoj osobnosti, (sebe)vzdělávání (kultivace)

2.3.3.1 *Volnočasové aktivity*

Činností volného času (volnočasových aktivit) existuje nepřeborné množství. Jejich počet se s příchodem nových technologií dále rozrůstá. Dalo by se říci, že způsob trávení volného času se odráží od aktuálních trendů dané doby i společnosti. Některé činnosti jsou navzájem provázány, vyskytují se pospolu; respektive jedinec, který vykonává určitou činnost, má tendence provádět i další činnosti podobného druhu. Na základě výzkumu volnočasových aktivit (za pomoci faktorové analýzy) Sak uvádí pět logicky propojených kategorií činností, jakožto „výraz obecnější orientace subjektů, jedince či skupiny“⁵⁹. Vzniklé kategorie s aktivitami, které je tvoří, znázorňuje tabulka 4.

Tabulka 4: Kategorie volnočasových aktivit⁶⁰

Kategorie	Aktivity
<i>Kulturní orientace</i>	návštěva divadla, výstavy, koncertu vážné hudby, četba knih, vzdělávání, výtvarná činnost
<i>Sportovní orientace</i>	aktivní sportování, návštěva sportovních utkání, domácí práce, hry
<i>Extrovertní orientace</i>	návštěva kaváren, restaurací, večírků, diskoték, schůzky s partnerem, sex
<i>Manuální orientace</i>	kutilství, práce na zahradě, údržba obydlí, opravy, chov zvířat, vedlejší výtvarná činnost
<i>Introvertně-konzumní orientace</i>	poslech hudby, sledování televize, nicnedělání, čtení novin a časopisů

Způsob, jakým lidé tráví svůj volný čas, závisí na mnoha faktorech. Důležitou roli hraje například pohlaví, věk, sociální postavení, dovednosti, vzdělání, sociální postavení a status, schopnosti, především u mládeže také vliv rodičů a příslušnost k určité skupině, partě. Například v závislosti věku jedince je možné rozlišit volnočasové aktivity takto⁶¹:

⁵⁶ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5. s. 13

⁵⁷ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 132

⁵⁸ DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6. s. 152

⁵⁹ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 136-138

⁶⁰ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 136-138

⁶¹ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 138-141

- *Aktivity s věkem rostoucí* – četba novin a časopisů, ruční práce, veřejná a politická činnost
- *Aktivity s věkem klesající* – studium, hraní her, povídání si s kamarády, psaní deníku,
- *Aktivity s věkem rostoucí do určitého věku a pak klesající* – zejména návštěvy kina, koncertů, diskoték, restaurací, barů, večírků, schůzky s partnerem
- *Aktivity s věkem klesající do určitého věku a pak rostoucí* – především četba knih a domácí práce

3 EMPIRICKÁ ČÁST

3.1 Předmět výzkumu

Můj výzkum se zabývá vlivem internetu na životní styl jeho uživatelů. Jelikož je toto téma poměrně obsáhlé, rozhodla jsem se okruh zkoumání zredukovat, neboť bych se svými omezenými možnostmi nebyla schopná pojmout tuto problematiku celou.

Má-li být předmětem výzkumu vliv internetu na životní styl jeho uživatelů a neuživatelů, je nutné si pro účely tohoto výzkumu objasnit, co mám pod jednotlivými výrazy na mysli. Když si toto téma rozdělím na části, které chci zkoumat – užívání internetu, životní styl, (ne)uživatelé - je potřeba si tyto pojmy hned zpočátku jasně vymezit a definovat, aby s tím později nebyl zbytečný problém.

Co se týče **internetu**, zde se zaměřím především na míru užívání (jak často jsou respondenti online), činnost s ním spojenou (jestli jej využívají k práci, k přípravě do školy, pro zábavu atp.), co konkrétně na internetu hledají, jaké stránky navštěvují (blogy, chaty, zpravodajství, nákupy atd.), a v neposlední řadě také na virtuální přátelství. Pro tuto část zkoumání využiji zejména otázky z dotazníku WIP⁶² 2007, jelikož se tímto okruhem zabývali pro mé potřeby dostatečně. Bližší informace o projektu WIP a o použitých otázkách podám níže.

S vymezením **životního stylu** je to už složitější. Tento termín je z obsahového hlediska velice obsáhlý, bývá běžně používán v nejrůznějších souvislostech – například ve spojitosti se zdravím, bydlením, módou či ekologií. Nejobecněji by bylo možné životní styl definovat jako *způsob, jakým lidé žijí*. V běžném, každodenním životě je možné životní styl nahradit pojmy životní způsob nebo životní sloh, ačkoli je třeba konstatovat, že někteří autoři tyto pojmy od sebe rozlišují. Výzkumy životního stylu se nejčastěji zabývají životními hodnotami, volným časem, spotřebním a nákupním chováním, názory a postoji respondentů na určité události atd., záleží na konkrétním výzkumu a jeho kontextu. Pro účely svého šetření jsem se rozhodla zaměřit pouze na dvě z dimenzí životního stylu – trávení volného času a životní hodnoty.

Nezaměřím se na celé spektrum **uživatel** , ale stěžejní pro můj výzkum budou mladí lidé ve věku 15 až 26 let.

⁶² World Internet Project, více informací o projektu na <http://www.worldinternetproject.net/>

3.2 Cíle výzkumu

Prvotním cílem výzkumu bylo zjistit, jaký má užívání internetu vliv na životní styl. Po pozdějším zamyšlení a podrobnějším prostudováním tématu jsem dospěla k názoru, že se zaměřím pouze na určité složky životního stylu, jelikož je tento termín značně obsáhlý. Bude mne tedy zajímat jaké má užívání/neužívání internetu vliv na trávení volného času respondentů a do jaké míry ovlivňuje užívání internetu jejich životní postoje a hodnoty. Klíčové pro mne bude srovnání volnočasových aktivit a postojů respondentů vzhledem k jejich míře užívání internetu. Mimo hlavní cíle mne budou zajímat i další cíle - jedním z nich bude například zjistit, jakým aktivitám se respondenti věnují ve svém volném čase, což se pokusím porovnat s výsledky studie o trávení volného času mládeže v publikaci Petra Saka *Proměny české mládeže*⁶³. Podobně se pokusím i srovnat jeho výsledky týkající se životních hodnot mládeže s výsledky mého šetření.

3.3 Východiska

Výzkum se opírá především o:

- analýzy dat z kvantitativních šetření prováděných v České republice
- články a závěrečné zprávy z výzkumů prováděných v České republice dostupné online
- data a výsledky z empirických výzkumů uvedeny v knižních publikacích

Pro lepší přehlednost jsou východiska rozdělena dle tematických okruhů výzkumu – internet, volnočasové aktivity, životní hodnoty.

3.3.1 Užívání internetu

Stěžejními výzkumy, o které se tato práce opírá, jsou kvantitativní šetření prováděná v České republice v rámci Světového projektu o internetu (World Internet Project).

Záměrem World Internet Project (WIP) je především realizace dlouhodobé studie o vlivu počítačů, internetu a dalších příbuzných technologií na jedince a společnost. Projekt vznikl v USA v roce 1999 a je organizován v „Center for the Digital Future at USC Annenberg“ (podrobnější informace viz <http://www.digitalcenter.org/>). Nyní se projektu

⁶³ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

každoročně účastní přes 20 zemí po celém světě, mimo jiné např. USA, Německo, Japonsko, Velká Británie aj.⁶⁴

V České republice šetření probíhá od roku 2005 a realizuje jej Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně (řešitelem je PhDr. David Šmahel, Ph.D., sběr dat provádí agentura STEM). Cíle projektu WIP pro ČR jsou:

- zjistit míru využívání informačních technologií a internetu v ČR
- zjistit proč lidé internet používají (a způsob jeho využití) a také naopak důvody pro jeho nevyužívání
- měření různých psychosociálních charakteristik uživatelů internetu v ČR
- zabývat se problematikou vlivu internetu na život jedince
- v neposlední řadě také srovnání výsledků v ČR a ostatních zemích účastnících se projektu⁶⁵

Vlastní šetření vychází z dat WIP pro Českou republiku za roky 2005 až 2008. Na základě těchto dat bylo zjištěno, že⁶⁶:

- Počet uživatelů internetu v ČR vzrostl od roku 2005 do roku 2008 o 7 %, tzn. z původních 50% na 57 %
- Více než třetina uživatelů v ČR se připojuje k internetu již více než 6 let
- Průměrný český uživatel tráví na síti cca 13 a půl hodiny týdně
- 90 % lidí se připojuje k internetu z domova
- Tři čtvrtiny uživatelů kontrolují e-mail minimálně jednou denně
- Nejčastějšími denními aktivitami na internetu je kontrola e-mailu, vyhledávání zpravodajství, surfování, zasílání příloh, online komunikace
- Nejčastějšími týdenními aktivitami je posílání příloh, vyhledávání informací obecně i o produktech, surfování, vyhledávání zpravodajství
- Nejčastějšími měsíčními aktivitami je vyhledávání informací o cestování, zdraví, produktech, obecně
- Méně než jednou měsíčně lidé nejčastěji nakupují online, rezervují si ubytování, letenky apod., vyhledávají cestovní informace

⁶⁴ WORLD INTERNET PROJECT: *About World Internet Project* [online]. [cit. 09-05-2009]. Dostupné z: <<http://www.worldinternetproject.net/>>

⁶⁵ ŠMAHEL, David: *Světový projekt o internetu - Česká republika* [online]. [cit. 09-05-2009]. Dostupné z: <<http://ivdmr.fss.muni.cz/info/view.php?cisloclanku=2005100501>>

⁶⁶ ŠMAHEL, David: *The Internet in the Czech Republic 2008 - Four Years of WIP in the Czech Republic* [online]. [cit. 13-05-2009]. Dostupné z: <http://www.worldinternetproject.net/publishedarchive/Czech_Republic_2008_Four%20Years.pdf>

- Důvody pro neužívání internetu jsou: nevlastní počítač, nemají připojení, připojení je drahé, nezájem

3.3.2 Trávení volného času

Tato část práce vychází především ze studií Petra Saka. Jde v naprosté většině o výsledky z různých výzkumů na téma volný čas a vývoj volnočasových aktivit mládeže. Konkrétně se jedná o výzkumy *Struktura a vývoj volnočasových aktivit dětí a mládeže*, *Média v životě mládeže* z let 1997 a 1998, jejichž výsledky jsou publikovány ve studii Petra Saka *Proměny české mládeže a Proměny volného času a zaostávání pedagogiky zveřejněny na internetových stránkách výzkumné agentury INSOMA (www.insoma.cz)*. Co se týče samotných výsledků, záměrně bylo v mém šetření použito stejné baterie otázek na zjištění volnočasových aktivit, jako při výzkumu v roce 1996 *Struktura a vývoj volnočasových aktivit dětí a mládeže*⁶⁷, aby bylo možné sledovat rozdíly v činnostech ve volném čase v průběhu let. Když shrneme výsledky Petra Saka, můžeme říci, že⁶⁸:

- Jedinou každodenní aktivitou mládeže (ve věku 15 až 30 let) je sledování televize
- Častěji než jednou týdně lidé poslouchají hudbu, povídají si s přáteli a čtou noviny a časopisy
- Týdenními aktivitami jsou domácí práce, četba knih, schůzka s partnerem a nicnedělání
- Měsíčními činnostmi jsou milenecké aktivity a sex, procházky, návštěvy restaurací a kaváren, studium, sport, práce s počítačem a sledování videí
- Méně častými aktivitami jsou návštěvy kina, večírků, mimoškolní vzdělávání, turistika a chov zvířat
- Z pohledu na četnost jsou na tom nejhůře politická a veřejně prospěšná činnost a náboženské aktivity

Zajímavý je také pohled na oblast médií, resp. množství volného času jim věnované. Pro ilustraci je dobré zmínit zastoupení jednotlivých mediálních aktivit - tabulka 5 ukazuje, kolik hodin týdně jimi trávila mládež v roce 1997.

⁶⁷ Na základě výsledků tohoto výzkumu vznikla mimo jiné typologie volnočasových aktivit, o níž je zmínka v kapitole 2.3.3.1 Volnočasové aktivity

⁶⁸ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8. s. 133-136

Tabulka 5: Mediální aktivity v roce 1997⁶⁹

médium	0 hod	1 - 10 hod	11 hod a více
rozhlas	3%	42%	45%
televize	1%	37%	62%
noviny	11%	85%	4%
asopisy	5%	92%	3%
odb. as.	43%	56%	1%
beletrie	27%	65%	8%
odb.lit.	39%	56%	6%
internet	76%	22%	2%
po íta	32%	42%	26%

3.3.3 Hodnotová orientace

Tato část se opírá především o výsledky z empirického šetření Vývoj hodnotové orientace mládeže z roku 1996 (prezentováno ve studii Petra Saka Proměny české mládeže)⁷⁰. Je zde prezentován jak žebříček hodnot mládeže v té době, srovnání a vývoj hodnot z minulých let, tak i nastínění vlivu informačních technologií na hodnoty mládeže. Výsledky tohoto šetření mi poslouží především jako podklady ke srovnání s mými výsledky.

Je možné vypořádat vývoj hodnot v závislosti na věku, to znamená, že určité hodnoty jsou spíše typické pro určitou věkovou skupinu. Když se zaměříme na rozdíly mezi mládeží a lidmi staršími, zjistíme, že významy některých hodnot rostou s věkem. Příkladem je hodnota rodina, politická angažovanost, užitečnost pro druhé, mír a zdraví. Naopak hodnoty typické pro mladé lidi jsou přátelství, láska, zájmy a koníčky, svoboda, majetek, podnikání...

Na základě dat z výzkumu hodnot v roce 1996 vypracoval Sak typologii hodnotových orientací – podrobnější informace viz kapitola 2.3.2 *Hodnoty*.

Je patrné, že hodnotová orientace, či žebříček hodnot, se mění v čase. Ukázkou je například srovnání prvních deset hodnot nejvyššího významu v letech 1991 a 1996 v tabulce 6.

⁶⁹ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8. s. 169

⁷⁰ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

Tabulka 6: Hodnoty⁷¹

	Sak 1991	Sak 1996
1.	zdraví	zdraví
2.	životní prostředí	mír
3.	rodina a děti	láska
4.	mír	životní partner
5.	životní partner	životní prostředí
6.	svoboda	přátelství
7.	láska	rodina a děti
8.	zajímavá práce	svoboda
9.	plat, další příjmy	pravda, poznání
10.	přátelství	zajímavá práce

Preference odlišných hodnot byla vyzorována u uživatelů počítačů – zatímco častěji upřednostňují hodnoty společenská prestiž a majetek, do pozadí ustupují hodnoty přátelství, rodina a životní partner. Na datech z vlastního šetření se také pokusím nalézt určité rozdíly, avšak mezi mírou užívání internetu.

3.4 Výzkumné otázky, hypotézy

Vzhledem k poznatkům předchozích výzkumů a bližšího seznámení s problematikou životního stylu, volného času, životních hodnot a potažmo i užívání internetu, si kladu otázku: „*Má míra užívání internetu vliv na trávení volného času jedince?*“. Předpokládám, že s masivním rozšířením internetu mezi běžné uživatele, dochází ke zpohodnění lidí – již nemusí vše zařizovat osobně, spoustu věcí je možné vyřídit online, od nákupů a internetového bankovníctví, přes vyhledávání informací, dostupnost všemožných dat, až po komunikaci s přáteli. Hypotézy vztahující se ke zmíněné výzkumné otázce jsou tyto:

- H1: *Se stoupající mírou užívání internetu dochází k poklesu kulturních aktivit jedince.*
- H2: *Čím častěji se lidé na internet připojují, tím více inklinují ve svém volném čase k pasivitě.*
- H3: *Se stoupající mírou užívání internetu dochází k poklesu sportovních aktivit jedince.*

⁷¹ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8. s. 100

Další výzkumnou otázkou je: „*Ovlivňuje užívání internetu životní postoje a hodnoty jeho uživatelů?*“ Se zřetelem k výsledkům studie hodnotových orientací, které naznačují vliv osobních počítačů na hodnotovou orientaci, se přikláním k následujícím hypotézám:

- H4: *Pokročilí uživatelé internetu upřednostňují hodnotu společenská prestiž před hodnotou rodina.*
- H5: *Míra užívání internetu nemá prokazatelný vliv na hodnotu zdraví.*

3.5 Metody

3.5.1 Sběr dat

Sběr dat byl proveden formou dotazníkového šetření. Nejschůdnější metodou pro distribuci výzkumného nástroje se stal vzhledem k tématu práce a finanční nenáročnosti online výzkum. Dotazník byl nahrán na internetové stránky www.dotaznik.net, kde byl veřejně přístupný 10 dní. Přímý odkaz na stránku kde byl umístěn, jsem rozeslala svým známým emailem nebo zprávou na komunitním serveru, kde jsem registrována (www.facebook.com). Přátele jsem poprosila, aby odkaz poslali také svým známým.

Po ukončení sběru byla data dostupná ke stažení v podobě excelového souboru. Dále byla data zpracovávána za pomoci tabulkového programu Excel a statistického programu SPSS.

3.5.2 Dotazník

Dotazník je rozdělen na tři části, podle tří zkoumaných okruhů – internet, volný čas a hodnoty.

První část tvoří otázky číslo 1 až 11, které se věnují užívání internetu. Zjišťují, jak dlouho respondent internet používá, jak často, kde se připojuje nejčastěji a k čemu jej využívá. Některé otázky byly částečně převzaty z dotazníku z výzkumu WIP provedeného v roce 2007.

Ve druhé části (otázky číslo 12 až 19), týkající se volného času, je zjišťováno kolik volného času respondenti mají a jak jej využívají, popř. jak rádi dané volnočasové aktivity provozují. U části otázek jsem se inspirovala studií Petra Saka z roku 1997 (v knize *Proměny české mládeže*), kde zjišťoval, jakými volnočasovými aktivitami se zabývají mladí lidé a v jaké míře. Jedna otázka se věnuje i médiím, konkrétně tomu, kolik volného času lidem jednotlivá média zaberou – zde předpokládám značný posun počítače a

internetu, jelikož v době kdy byl výzkum prováděn, nebyl k internetu ani počítači takový přístup jako dnes.

Třetí část se zabývá životními hodnotami respondentů. Zde jsem využila studii Petra Saka – přebrala jsem jeho baterii hodnot sestavenou při výzkumu v roce 1997. Záměrně jsem ponechala stejnou možnost dotazovaných vyjádřit se na pětistupňové škále, kde stupeň 1 znamená, že daná hodnota má pro něj nejmenší význam, naopak stupeň 5 značí význam největší. U každé hodnoty bude po získání dat spočítán její index, dle kterého se pak hodnoty seřadí do konečné hierarchie hodnot.

Na závěr jsem zařadila pár otázek zjišťující identifikační údaje – věk, pohlaví, vzdělání, stav, studium, zaměstnání a velikost obce. Celý dotazník viz příloha 1.

3.6 Výsledky

3.6.1 Charakteristika výzkumného souboru

Celkem bylo vyplněno 124 dotazníků, ze kterých bylo po vyhodnocení vybráno 112 platných odpovědí. Nebrala jsem v úvahu dotazníky, které byly neúplné – v těchto případech respondenti většinou vyplnili pouze první část dotazníku, týkající se internetu, a pak dotazník vypnuli.

Výsledný vzorek je, co se týče zastoupení pohlaví, téměř vyrovnaný, tvoří jej 49 % mužů (55) a 51 % žen (57).

Věk respondentů se nejčastěji pohybuje v rozmezí od 18 do 23 let (89 %). Dotazovaní se sami zařadili do své věkové skupiny, nejpočetnější zastoupení měli lidé ve věku 21-23 let. Procentuální zastoupení je patrné v grafu 4.

Z celkového počtu respondentů 80 % studuje nějakou školu, zatímco studujících mužů je 64 %, žen – studentek je téměř 95 %. Střední školu s maturitou uvedlo jako své nejvyšší dosažené vzdělání 77 % dotázaných.

68 % žije ve městě s více než 90 tisíci obyvatel, 14 % v obci s 20 až 90 tisíci obyvatel, zbytek žije v obcích menších.

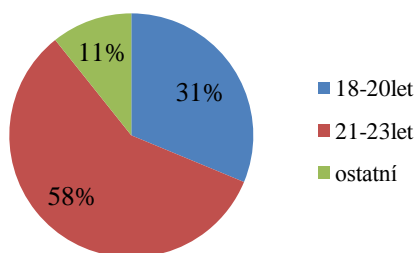
Vzhledem k věkovému složení respondentů (a zvyšujícímu se věku při prvním uzavření sňatku)⁷² sice nikdo z dotázaných není v současnosti v manželském svazku, avšak

⁷² Dle statistického úřadu průměrný věk při prvním sňatku v roce 2008 dosahoval 31,4 let pro muže a 28,7 roku pro ženy, což bylo oproti roku 2007 o 0,3 a 0,2 roku více. Čerpáno z: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Pohyb obyvatelstva - rok 2008* [online]. [cit. 13-05-2009]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031309.doc>>

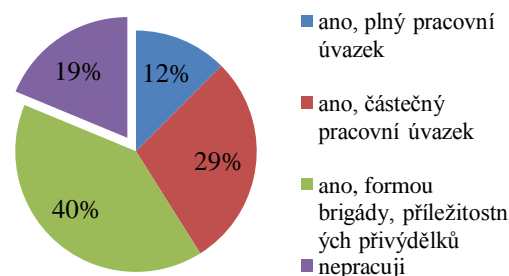
téměř 70 % s „někým chodí“ (z nichž 21,4% s přítelem či přítelkyní zároveň i žije ve společné domácnosti).

Přestože většina respondentů studuje, více než 80 % z celkového počtu chodí do zaměstnání (druhy pracovních úvazků a jejich procentuální zastoupení znázorňuje graf 5).

Graf 4: Věkové složení respondentů

Graf 5: Zaměstnání respondentů

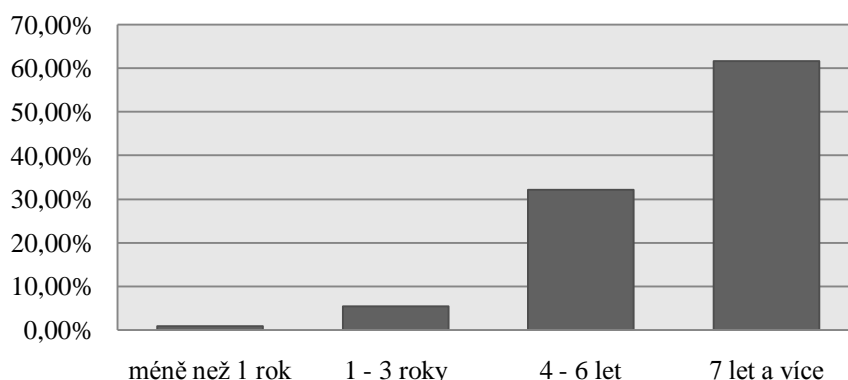
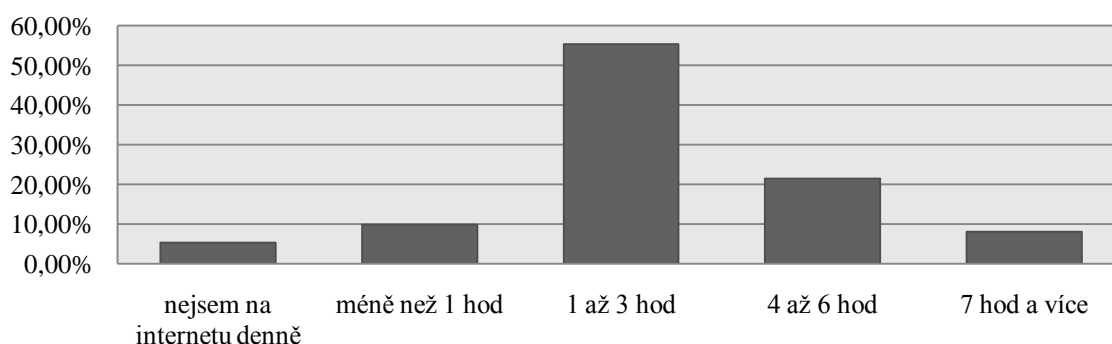

3.6.2 Internet

Dotazník obsahoval 12 otázek týkajících se Internetu. Většina dotázaných využívá internetového připojení více než 4 roky, přes 60 % dokonce více než 7 let – viz graf 6. Co se týče četnosti připojování k Internetu, necelých 90 % se během pracovního týdne připojuje několikrát za den; stejné procento se připojuje také několikrát během víkendu. Počet hodin strávených na Internetu denně ve volném čase je patrný z grafu 7.

Místa, odkud se uživatelé nejčastěji připojují: z domova 67 %, z přechodného bydliště (internát, kolej) 13,4 % a z práce 11,6 %. Zde je patrný (a celkem i logický) rozdíl mezi studujícími a nestudujícími. Zatímco studenti se nejčastěji připojují k Internetu z domova či přechodného bydlení (86 %), ti, kteří nestudují, se sice také nejvíce připojují z domova (57 %), avšak 30 % je nejčastěji online v práci.

Co se týče účelu, za jakým je internet nejčastěji používán, 42 % respondentů uvedlo, že je jím vyhledávání informací, na druhém místě je se 40 % komunikace s lidmi, s 8 % jsou na tom shodně zábava a vzdělávání. Pro zajímavost jsem zjišťovala, jestli se účel připojování k síti mění v souvislosti s různými sociodemografickými charakteristikami. Rozdíly jsou patrné mezi pohlavím, věkovými skupinami, studiem, stavem a vzděláním. Za účelem vyhledávání informací se nejčastěji připojují muži ve věku 21 až 23 let, kteří studují vysokou školu a mají přítelkyni. Zatímco ženy preferují komunikaci, stejně jako ti, co nestudují a nemají přítele. Více v tabulce 7.

Graf 6: Délka používání Internetu**Graf 7: Počet hodin strávených na Internetu denně****Tabulka 7: Nejčastější úroveň připojení k internetu**

ukazatel	pohlaví		věk			studium		stav		vzdělání		
	muži	ženy	18 – 20	21 – 23	24 – 26	studenti	nestud.	single	zadaní	vyuč.	mat.	Bc.
kommunikace	34,50%	45,60%	48,60%	36,90%	44,40%	38,20%	47,80%	45,50%	38,50%	44,40%	39,50%	50,00%
vyhledávání info	41,80%	42,10%	34,30%	46,20%	33,30%	43,80%	34,80%	36,40%	46,00%	22,20%	44,20%	40,00%

V šetření mne také zajímalo, jakou www stránku navštěvují respondenti nejčastěji. Jednalo se o otevřenou otázku, vyplnění bylo nepovinné, přesto většina (90 %) odpověděla. Nejčastější odpovědí byla stránka www.facebook.com (32 %). Zbylé názvy stránek již nebyly tak časté, tudíž jsem je rozdělila do shluků podle podobnosti. Následovaly tedy vyhledávače (25 %), zpravodajské servery (11%), stránky spojené se studiem (5 %), sport (4 %) a youtube.com (3 %). Zbylé stránky nespadały ani do jedné kategorie a vyskytovaly se v minimálním množství.

Dále byla baterií otázek zjišťována frekvence využívání jednotlivých služeb. Nejčastěji respondenti využívají e-mailu (téměř 90 % jej využívá denně), druhou nejčastější odpovědí bylo vyhledávání domácího či zahraničního zpravodajství (64 %),

třetí se umístilo psaní zpráv přes ICQ, MSN, aj. (denně je využívá 60 % lidí). Přehled nejčastěji využívaných služeb internetu ukazuje tabulka 8.

Tabulka 8: Nej častější denně využívané služby

SLUŽBA	UŽIVATEL
e-mail	87%
zpravodajství	64%
ICQ	60%
komunitní server	55%
vzdělání	39%
stahování či poslech hudby	30%
stahování či sledování videí	30%

Další otázkou bylo zjišťováno, jestli respondenti pravidelně navštěvují nějaké stránky, kde se setkávají se stejnou skupinou lidí (chaty, fóra, komunitní portály...). Výsledkem bylo, že 60 % takovéto stránky navštěvují (konkrétně nejčastěji facebook⁷³), 40 % nikoli.

Poslední částí byla baterie výroků, u kterých respondenti zaškrtnuli míru souhlasu (viz tabulka 9). Obecně lze konstatovat, že dotázaní dávají větší přednost reálnému světu před tím virtuálním. Naprostá většina z nich se raději setkává s lidmi osobně, po internetu se jim nevyjadřuje lépe a postrádají neverbální komunikaci. Většina udává, že nemá „internetové“ přátele, se kterými se nezná osobně, avšak přiznává, že s některými reálnými přáteli komunikuje pouze po síti. Při komunikaci přes internet nebývají otevřenější než ve skutečnosti, ani se nedělají zajímavější a nevymýšlí si. Nejmenší rozdíl, avšak stále patrný, byl zaznamenán u výroku „*Když jsem online, ztrácím pojem o čase.*“, se kterým souhlasilo 42 % dotázaných (nesouhlas tedy vyjádřilo 58 %).

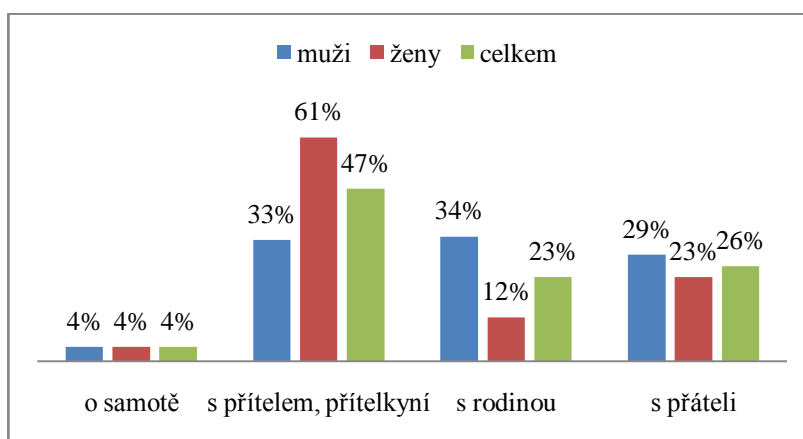
⁷³ Jelikož byl přes tyto stránky šířen dotazník k výzkumu, dala se tato odpověď předpokládat, a dále s ní nebylo pracováno, neboť může být zkreslující.

Tabulka 9: Míra souhlasu s výroky o internetu

VÝROK:	Určitě ano	Spiše ano	Spiše ne	Určitě ne
A. Raději potkávám lidi na internetu než osobně.	4%	9%	32%	55%
B. Na internetu jsem otevřenější než ve skutečnosti.	6%	26%	37%	31%
C. Když jsem online, ztrácím pojem o čase.	9%	33%	41%	17%
D. Vyjadřovat se na internetu je pro mne snazší než v osobním kontaktu.	5%	23%	46%	26%
E. Na internetu se mi lépe vyjadřují mé emoce, pocity, city.	3%	21%	39%	37%
F. Na internetu mi velmi chybí neverbální komunikace.	49%	29%	18%	4%
G. S některými přáteli komunikuji pouze přes internet.	16%	39%	27%	18%
H. Na internetu mám i přátele, které neznám osobně.	14%	18%	23%	45%
I. Na internetu si občas vymyslím, dělám se zajímavější.	3%	10%	35%	52%

3.6.3 Volný čas

V otázkách na objem volného času bylo zjištěno, že 66 % má ve všední den více jak 4 hodiny volného času, 30 % ho má 1 až 3 hodiny, zbytek méně. O víkendu má 40 % více než 20 hodin volna, zbytek má 2 až 20 hodin volného času (polovina z nich má volno pouze 2 až 10 hodin). 65 % je se svým objemem volného času více či méně spokojena, myslí si, že ho mají dostatek, zbylých 34 % nikoli (+1 % neví). Téměř polovina dotázaných tráví svůj volný čas nejraději s přítelem (přítečkyní), jedna čtvrtina s rodinou a druhá s přáteli. Zajímavé je porovnání pohlaví, které ukázalo značné nerovnosti mezi muži a ženami, zejména pak u trávení času s rodinou (téměř třikrát více mužů než žen tráví nejraději volný čas s rodinou) a přítelem či přítečkyní (zde bezmála dvakrát více žen tráví nejraději volný čas s přítelem). Více údajů je znázorněno v grafu 8.

Graf 8: S kým nejraději tráví respondenti volný čas

Další část se zabývala konkrétními volnočasovými aktivitami. Nejprve byli respondenti dotazováni na to, jak rádi se zabývají určitými činnostmi. Otázka zněla: „*Jak rádi či nerádi se zabýváte následujícími činnostmi ve svém volném čase?*“, možnosti odpovědí byly: „*Hodně rád/a*“, „*Celkem rád/a*“, „*Je mi to jedno*“, „*Celkem nerad/a*“, „*Hodně nerad/a*“, „*Nedělám to*“. Nejoblíbenějšími činnostmi ve volném čase je setkání s přáteli, přítelem/přítelkyní (96 %), návštěva kulturních a zábavních zařízení (94 %), poslech hudby (88 %), čtení knih, novin, časopisů (83 %), práce s PC, na internetu, hraní her (81 %), sledování TV, videa, DVD (79 %). Ženy preferují na rozdíl od mužů navíc i procházky (83 %). Podle četnosti jednotlivých aktivit v baterii otázek byly činnosti rozděleny na denní, týdenní, měsíční, roční a na nikdy dělané. Nejčastěji uváděné aktivity v každé skupině jsou patrné z tabulky 10, u nejčastějších je procentuální vyjádření.

Tabulka 10: Nej čast ější volno časové aktivity

denní	týdenní	měsíční	roční	nikdy
práce s PC (76 %)	restaurace (55 %)	nakupování (56 %)	divadlo (59 %)	náboženství (76 %)
povídání si	Sex	kino	turistika	sběratelství
poslech rádia	domácí práce	procházky	výstavy, muzea	kutilství

Ve výzkumu Petra Saka v roce 1997 bylo zjištěno, že mezi aktivitami je pouze jedna, která se vyskytuje u mládeže denně – sledování televize. Mezi nejčastější týdenní aktivity se řadil poslech hudby, povídání s přáteli, četba, domácí práce, schůzka s partnerem a odpočinek. Obecně šlo o aktivity méně fyzicky náročné, spíše pasivní. Totéž je možné sledovat i u výsledků z mého výzkumu, přestože konkrétní aktivity se liší.

Jedna otázka se konkrétněji zabývala množstvím času věnovanému médiím. Byl zjišťován čas strávený týdně následujícími činnostmi – poslech rádia, sledování televize, čtení novin, časopisů, odborných časopisů, beletrie, odborné literatury, internet, počítač. Z tabulky 11 jsou patrné četnosti aktivit. Ve srovnání s rokem 1997 vidíme značný posun v aktivitách s počítačem – zejména pak práci s internetem. Zatímco v roce 1997 jej nevyužívaly tři čtvrtiny lidí nikdy, dnes jej stejné množství užívá více jak 11 hodin týdně. Naopak pokles je patrný např. u sledování televize – dříve se této činnosti věnovala většina více než 11 hodin týdně, dnes je to třetina. Zajímavé zjištění je patrné u čtení novin – stav se zachoval přibližně stejný.

Tabulka 11: Srovnání mediálních aktivit v roce 1997 a 2009 (po et hodin týdn)⁷⁴

	0 hod		1 - 10 hod		11 hod a více	
	1997	2009	1997	2009	1997	2009
médium						
rozhlas	3%	12%	42%	71%	45%	17%
televize	1%	6%	37%	60%	62%	34%
noviny	11%	15%	85%	82%	4%	3%
asopisy	5%	20%	92%	80%	3%	0%
odb. as.	43%	62%	56%	36%	1%	2%
beletrie	27%	46%	65%	52%	8%	2%
odb.lit.	39%	26%	56%	65%	6%	9%
internet	76%	0%	22%	28%	2%	72%
po íta	32%	3%	42%	36%	26%	61%

Poslední otázkou na volný čas byla otevřená otázka „*Jakým aktivitám byste se rádi věnovali, ale nemáte na ně dostatek volného času?*“. Nejčastěji respondenti odpovídali, že by se chtěli více věnovat aktivnímu sportu, četbě beletrie, studiu (jazyků nebo „toho, co mě baví“), cestování (pro tuto aktivitu často uváděna potřeba dostatku financí).

3.6.4 Hodnoty

Respondentům byla předložena baterie hodnot (celkem jich bylo 26), ke kterým se měli vyjádřit – v tom smyslu, že na stupnici označí jak moc je pro ně daná hodnota důležitá (od 1 do 5, kde 1 značí nejmenší význam, 5 největší). Z výsledků byl spočten průměr u každé hodnoty, vznikl tak index, který udává její důležitost (čím vyšší index, tím větší důležitost). Takto lépe zjistíme, jaké hodnoty bývají nejčastěji preferovány. Tabulka 10 udává jednotlivé hodnoty s indexem, seřazeny od nejdůležitější po nejméně důležitou. Jak je patrné z tabulky 12, prvních pět míst hodnotového žebříčku obsadilo zdraví, přátelství, rodina a děti, láska a svoboda. Oproti studii Petra Saka z let 1991 a 1996 zůstala nezměněna první příčka – hodnota zdraví. Na dalších místech se v roce 1991 umístilo životní prostředí, rodina, mír a životní partner. V roce 1996 to byl mír, láska, životní partner a životní prostředí.

⁷⁴ Údaje za rok 1997 : SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8. s. 169

Tabulka 12: Hodnoty

hodnota	index	hodnota	index
zdraví	4,64	úspěšnost v zaměstnání	3,85
přátelství	4,55	demokracie	3,83
rodina a děti	4,51	zájmy a koníčky	3,8
láska	4,49	užitečnost druhým lidem	3,73
svoboda	4,45	životní prostředí	3,39
životní partner	4,32	majetek	3,23
vzdělání	4,09	společenská prestiž	3,22
pravda, poznání	4,08	veřejně prospěšná činnost	2,79
rozvoj osobnosti	4,01	podnikání	2,52
tolerance	3,97	být "in"	2,52
mír	3,96	politická angažovanost	2,29
zajímavá práce	3,95	značkové výrobky	2,16
plat, další příjmy	3,87	víra, náboženství	2,05

Poslední dvě otázky obsahovaly protipóly vlastností a postojů k životu a respondenti měli označit bod na stupnici, podle toho na jakou stranu se spíše přikláněli. V prvním případě šlo o přiřazení se k charakteristikám, opět byl spočítán u každé odpovědi vážený aritmetický průměr – vznikl tak index každé odpovědi. Odpovědi se pohybovaly spíše do první poloviny škály. Na základě výsledků tabulky 13 můžeme konstatovat, že vzorek zkoumané mládeže je spíše optimistický, společenský, průbojný, zaměřený na budoucnost, rodinný typ, příliš neriskuje a stojí nohama pevně na zemi.

Tabulka 13: P íklon k charakteristikám

1	index	5
veselý, optimistický	2,20	smutný, pesimistický
pohodlný, líný	2,88	čínorodý, podnikavý
společenský	2,29	uzavřený, samotářský
riskující	3,41	opatrný
zaměřený na minulost	3,52	zaměřený na budoucnost
aktivní, průbojný	2,20	pasivní, vyhýbající se konfliktu
spořivý, šetrný	2,88	rozhazovačný, štědrý
rodinný typ	2,29	workoholik, člověk práce
idealista	3,41	pragmatik

U druhé otázky měli dotazovaní označit, k jakému řešení životních situací se spíše přiklánějí. Postup zpracování byl stejný jako u předchozí otázky. Výzkumný vzorek tíhne spíše k rodinnému životu, distancuje se od politiky, ve volném čase si užívá, avšak v zaměstnání usiluje spíše o řídicí funkci. Více v tabulce 14.

Tabulka 14: řešení životních situací

1	index	5
Věnovat se hlavně práci	3,56	Věnovat se hlavně rodině
Vstoupit do politiky	3,76	Držet se od politiky co nejdál
Žít skromně a šetrně	3,22	Dopřát si rozhazovačný život
Žít pokud možno na jednom místě	2,88	Měnit bydliště podle potřeby
Věnovat volný čas na sebevzdělávání	3,52	Ve volném čase si hlavně užívat
Trvat vždy na svém	3,06	Přizpůsobit se ostatním
Spoléhat se jen na sebe	3,03	Využívat kontakty a známosti
Snažit se být známý, být lidem na očích	2,97	Snažit se být nenápadný
Usilovat o řídicí postavení, funkci	2,71	Vyhýbat se jakékoli řídicí funkci
Osamostatnit se, podnikat	2,91	Být zaměstnancem

3.6.5 Ověřování hypotéz

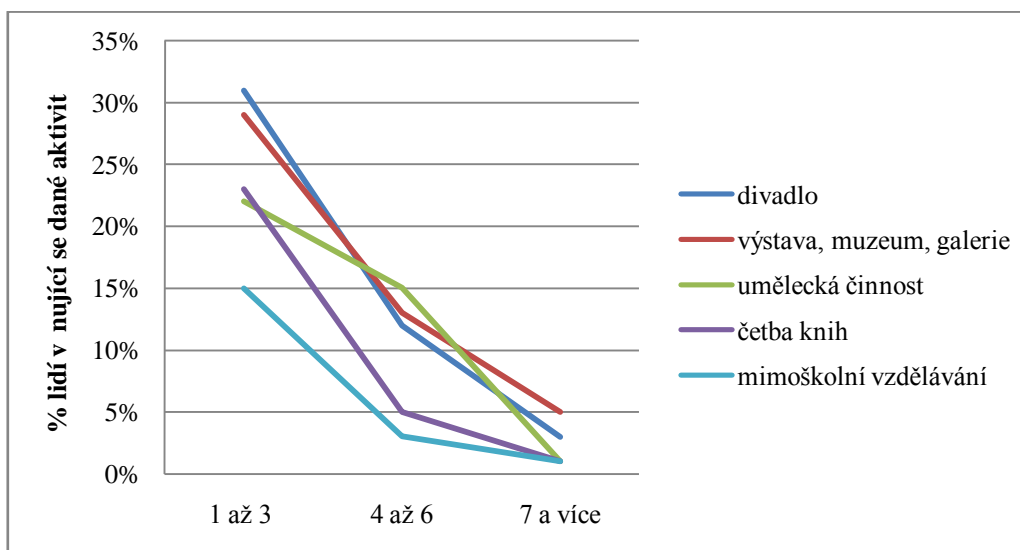
3.6.5.1 Hypotéza č. 1

„Se stoupající mírou užívání internetu dochází k poklesu kulturních aktivit jedince.“

Kulturními aktivitami se rozumí především návštěva divadla, výstav, galerií či muzeí. Znakem kulturní orientace jedince může být také umělecká činnost, četba knih a mimoškolní vzdělávání. Při rozdělení zmíněných aktivit dle frekvence, s jakou jsou respondenty nejčastěji prováděny, zjistíme, že ani jedna činnost nepatří mezi denní aktivity (rozdělení volnočasových aktivit již zmíněno výše). Týdenní aktivitou je pro 36 % respondentů z celkového počtu četba knih, samostudium označilo 35 % respondentů jako měsíční aktivitu a ročními aktivitami jsou návštěva divadla (59 %), muzea, galerie nebo výstavy (55 %) a umělecká činnost (22 %).

Míru užívání definujeme podle počtu hodin strávených na internetu denně. Když se podíváme na graf závislostí jednotlivých aktivit na počtu hodin strávených online denně, vidíme, že *se zvyšujícím se počtem hodin na internetu dochází k poklesu všech kulturních činností* (graf 9). Hypotézu můžeme tedy **potvrdit**.

Graf 9: Pokles ročních aktivit v závislosti na denním počtu hodin online

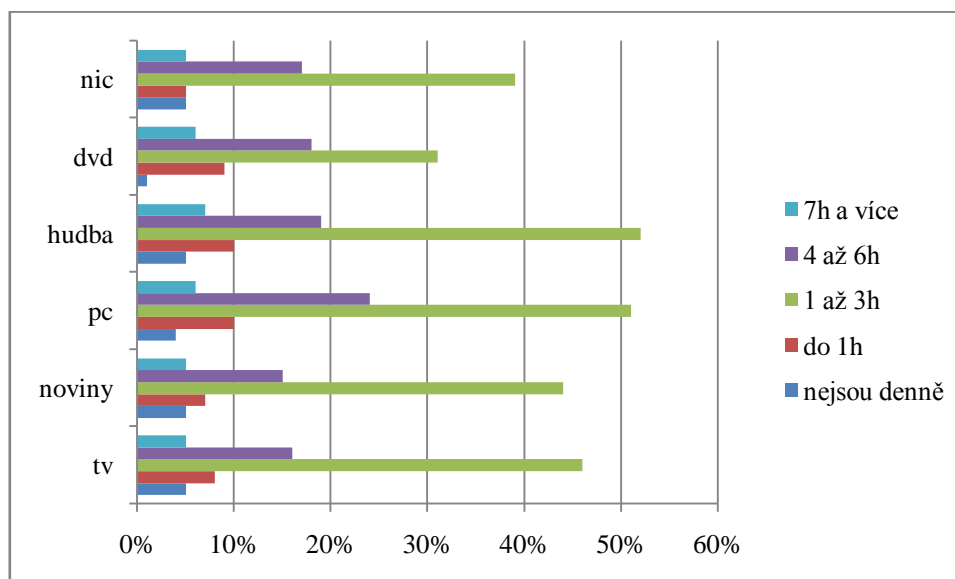

3.6.5.2 Hypotéza č. 2

„Čím častěji se lidé na internet připojují, tím více inklinují ve svém volném čase k pasivitě.“

V potaz bude bráno denní využívání internetu, respondenti budou rozděleni do skupin podle počtu hodin denně. Za pasivní činnosti jsou považovány takové, které příliš nenamáhají, nemusíme se při nich příliš soustředit, nepotřebujeme k nim ostatní lidi, měli by sloužit k odpočinku a relaxaci, ne jako hlavní náplň volného času. Patří sem sledování televize, DVD, práce na počítači, nicnedělání, čtení novin a časopisů, poslech hudby. Dané aktivity se dlouhodobě řadí mezi ty nejfrekventovanější. Daly by se rozdělit na denní (televize, počítač, hudba, časopis/noviny) a měsíční (DVD, nicnedělání). Denně - sleduje televizi 45 %, pracuje s počítačem 76 %, hudbu poslouchá 63 %, čte časopis nebo noviny 39 % respondentů. Alespoň jednou za týden se 42 % dotazovaných dívá na film na DVD/videu a 47 % si dopřává oddych, nicnedělání.

Graf 10: Vliv internetu na pasivní činnosti volného času

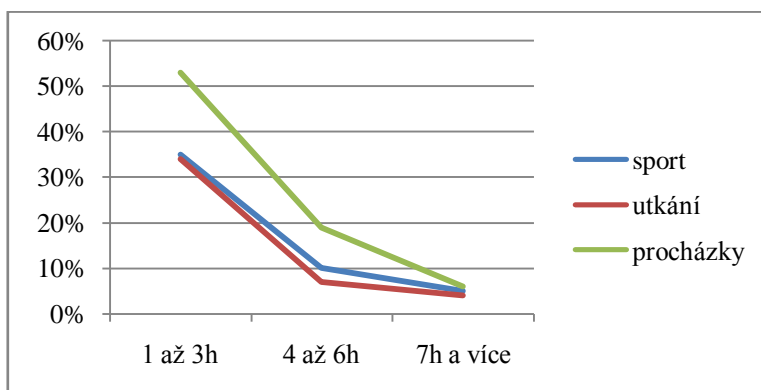
Z grafu 10 jsou vidět velké nerovnosti mezi počtem hodin online. Ačkoli hypotézu, že čím déle tráví lidé čas na internetu, tím spíše se věnují pasivním činnostem, **potvrdit nemžeme**, vyšly nám zajímavé výsledky. Až do 3 hodin online denně sledujeme rostoucí tendence k pasivním činnostem. Pak nastává zlom a tendence klesají. Nejvyšší pravděpodobnost věnování se aktivitám pasivního charakteru mají uživatelé, kteří se denně připojují k internetu v rozmezí 1 až 3 hodin. Druhou „ohroženou“ skupinkou jsou ti, kteří se připojují na 4 až 6 hodin.

3.6.5.3 Hypotéza č. 3

„Se stoupajícím mírou užívání internetu dochází k poklesu sportovních aktivit jedince.“

Sportovními aktivitami se rozumí kromě aktivního sportování i návštěvy sportovních utkání a procházky. Sport se svou frekvencí řadí k týdenním aktivitám – alespoň jednou týdně sportuje 60 % dotázaných (muži a ženy jsou v poměru 3:2). S přibývajícím časem tráveným na internetu denně jejich počet rapidně klesá. Procházky spadají do aktivit měsíčních – minimálně jednou za měsíc se jde projít 91 % respondentů (z celkového počtu respondentů se 7 % prochází denně, 38 % týdně, 46 % alespoň jednou za měsíc, zbytek méně často či vůbec). Se vzrůstajícím počtem hodin online jsou tendence opět klesající. Návštěva sportovních utkání patří z celkového pohledu k nejméně častým aktivitám – skoro 50 % na utkání nechodí nikdy, druhá polovina alespoň jednou do roka. Z grafu 10 **je patrné klesání všech aktivit**, zejména v rozmezí mezi 1 – 3 a 4 – 6 hodinami denně na internetu. Hypotéza je tedy **potvrzena**.

Graf 11: Pokles sportovních aktivit s p íbývajícíím po tem hodin online

3.6.5.4 Hypotéza č. 4

„Pokročilí uživatelé internetu upřednostňují hodnotu společenská prestiž před hodnotou rodina.“

Pokročilý uživatel je v tomto případě člověk, který používá internet 7 a více let a tráví na něm minimálně 4 hodiny denně. Kritéria splňuje 21 respondentů (19 %). Index hodnoty společenská prestiž v celém vzorku (112) dosahuje hodnoty 3,22, rodina a děti 4,51. Pokročilí uživatelé ohodnotili společenskou prestiž na index 2,95 a rodinu na 4,57. Je tedy jasné, že *neupřednostňují hodnotu společenská prestiž před hodnotou rodina*, ba naopak, rodina je pro vybraný vzorek hodnocena nadprůměrně a prestiž podprůměrně. Hypotéza se tedy **nepotvrdila**.

3.6.5.5 Hypotéza č. 5

„Míra užívání internetu nemá prokazatelný vliv na hodnotu zdraví.“

Míru užívání internetu budeme opět posuzovat podle počtu hodin denně. Hodnota zdraví se umísťuje dlouhodobě na předních pozicích v hodnotovém žebříčku (viz například tabulka 6 v kapitole 3.3.3 Hodnotová orientace, nebo tab. 12 v kapitole 3.6.4 Hodnoty). V tomto šetření se umístilo zdraví na první příčce s indexem 4,64. V tabulce 15 jsou uvedeny indexy dle míry užívání. Nejvýše zdraví hodnotí ti, kteří nejsou na internetu denně (index 5), naopak nejnižšího indexu dostalo od uživatelů, kteří na síti tráví denně maximálně hodinu (4,36). Zbylé rozdíly v hodnocení jsou nepatrné. *Vztah mezi denním užíváním internetu a hodnotou zdraví není statisticky významný* a tudíž nebyl dokázán, takže hypotézu **zamítáme**.

Závěr

Bakalářská práce se věnovala vlivu internetu na životní styl jeho uživatelů. Jejím prvotním cílem bylo zjistit, do jaké míry ovlivňuje užívání internetu styl života lidí. Jelikož je téma životního stylu poměrně obsáhlé, rozhodla jsem se zaměřit na dvě z jeho nejvýznamnějších oblastí, kterými jsou volný čas a životní hodnoty. K dosažení daného cíle jsem provedla vlastní výzkum, jehož výsledky jsem porovnávala s výsledky rozsáhlejších výzkumů v České republice. Na základě publikací a výzkumů na téma volného času, hodnot a internetu jsem si na počátku výzkumu položila otázky, na které jsem chtěla znát po zpracování dat odpovědi.

První otázka zněla: „*Má míra užívání internetu vliv na trávení volného času jedince?*“. Odpověď na tuto otázku není zcela jednoznačná. Záleží na druhu či okruhu konkrétních aktivit. Bylo například zjištěno, že se stoupající mírou užívání internetu denně, dochází ke zdatnému poklesu zájmu o tzv. kulturní činnosti, jako je návštěva divadla, výstavy, muzea či galerie, dále také četba, mimoškolní vzdělávání a umělecké aktivity. Zvyšující se počet hodin na internetu denně také zapříčiňuje značný úbytek sportovní orientace jedince (v potaz byl brán sport, návštěva sportovních utkání a procházky). Zatímco 35 % těch, co bývají online maximálně tři hodiny denně, pravidelně sportuje (tzn. minimálně jednou týdně), lidí trávících na internetu denně sedm hodin a více se jen pouhých 5 % sportu věnuje pravidelně. Na druhé straně předpokládaný nárůst činností nevyžadující zapojení více osob ani námahu (sledování televize, filmů, práce s počítačem, poslech hudby atd.) s rostoucím počtem hodin na internetu během dne nebyl prokázán. Určitá provázanost mezi užíváním internetu a těmito činnostmi však existuje – nejvíce tímto způsobem tráví volný čas uživatelé připojení k internetu 1 až 3 hodiny denně, na pomyslném druhém místě jsou ti, kteří jsou online 4 až 6 hodin denně, zbytek uživatelů je, co do provádění těchto pasivních činností, vyrovnaný.

Na druhou otázku, zda „*Ovlivňuje užívání internetu životní postoje a hodnoty jeho uživatelů?*“, bychom mohli odpovědět, že ve výsledcích vlastního šetření přímá souvislost prokázána nebyla. Lze říci, že hodnoty na předních příčkách hodnotového žebříčku zůstávají neměnné v závislosti na míře užívání internetu, což by se dalo připsat tomu, že tyto hodnoty jsou uznávané společností (a přetrvávají v ní) po dlouhou dobu (např. zdraví, rodina, svoboda, láska...).

Dle výsledků vlastního výzkumu je možné říci, že internet, jakožto běžná součást našich životů, nemá vliv na vnímání základních životních hodnot jedinců. Mění však

některé naše návyky a způsoby, jakými trávíme volný čas, jelikož nabízí (pro mnohé) lákavější a pohodlnější možnosti pro jeho využití. Je důležité zmínit, že tyto závěry nemohou být vzhledem k povaze výzkumu zobecnitelné na celou populaci. Mohou však posloužit jako případný koncept pro další zkoumání.

Použité zdroje

a) literatura

DUFFKOVÁ, Jana; URBAN, Lukáš; DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 987-80-7380-123-6.

HAVLÍK, Radomír; HALÁSZOVÁ, Věra; PROKOP, Jiří. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1996. 110 s. ISBN 80-86039-10-2.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.

KATZ, J., RICE, R. *Social Consequences of Internet Use : Access, Involvement, and Interaction*. Cambridge, Mass. : MIT Press, 2002. 460 s. ISBN 0-262-11269-8

MACHALA, Miroslav. *Historie Internetu a jeho budoucí využití: bakalářská práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra technické a informační výchovy, 2007. Vedoucí diplomové práce Ing. Martin Dosedla. s. 34

SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8.

SEDLÁČEK, JIŘÍ. *Internet II: komerční využití*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. 382 s. ISBN 80-7079-839-4.

b) elektronické zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Pohyb obyvatelstva - rok 2008* [online]. [cit. 13-05-2009]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031309.doc>>

HLAVIZNA, Karel: *Internet a základní služby Internetu* [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z: <<http://www.ft.utb.cz/people/hlavizna/internet.htm>>

Internet a vše ostatní [online]. [cit. 26-04-2009]. Dostupné z: <http://www.internet.estranky.cz/stranka/co-to-je-internet_>

Internet a vše ostatní [online]. [cit. 09-05-2009]. Dostupné z:
<<http://www.internet.estranky.cz/stranka/internet-u-nas>>

Internet a vše ostatní [online]. [cit. 25-04-2009]. Dostupné z:
<<http://www.internet.estranky.cz/stranka/vyvoj-internetu>>

Internet World Stats [Online]. 2009. [cit. 2009-05-02]. Dostupné z:
<<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>

ŠMAHEL, David: *Světový projekt o internetu - Česká republika* [online]. [cit. 09-05-2009].
Dostupné z: <<http://ivdmr.fss.muni.cz/info/view.php?cisloclanku=2005100501>>

ŠMAHEL, David: *The Internet in the Czech Republic 2008 - Four Years of WIP in the Czech Republic* [online]. [cit. 13-05-2009]. Dostupné z:
<http://www.worldinternetproject.net/publishedarchive/Czech_Republic_2008_Four%20Years.pdf>

ŠŤASTNOVÁ, Pavlína: *Vějíř životních stylů, Výzkum 10 let společenské transformace v České a Slovenské republice* [online]. [cit. 06-03-2009]. Dostupné z: <
<http://www.datafakta.soc.cas.cz/200008/index.htm> >

WORLD INTERNET PROJECT: *About World Internet Project* [online]. [cit. 09-05-2009].
Dostupné z: <<http://www.worldinternetproject.net/>>

c) data z výzkum

WIP ČR 2005

WIP ČR 2006

WIP ČR 2007

WIP ČR 2008

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma základního členění časových kategorií.....	- 25 -
--	--------

Seznam tabulek

Tabulka 1: Užívání internetu ve světě.....	- 12 -
Tabulka 2: Podíl uživatelů internetu v internetové populaci v letech 2005 - 2008	- 14 -
Tabulka 3: Podíl uživatelů jednotlivých věkových skupin v roce 2008.....	- 15 -
Tabulka 4: Kategorie volnočasových aktivit	- 27 -
Tabulka 5: Mediální aktivity v roce 1997	- 33 -
Tabulka 6: Hodnoty.....	- 34 -
Tabulka 7: Nejčastější účel připojení k internetu.....	- 38 -
Tabulka 8: Nejčastější denně využívané služby	- 39 -
Tabulka 9: Míra souhlasu s výroky o internetu	- 40 -
Tabulka 10: Nejčastější volnočasové aktivity	- 41 -
Tabulka 15: Srovnání mediálních aktivit v roce 1997 a 2009 (počet hodin týdně)	- 42 -
Tabulka 12: Hodnoty.....	- 43 -
Tabulka 13: Příklon k charakteristikám	- 43 -
Tabulka 14: Řešení životních situací.....	- 44 -

Seznam grafů

Graf 1: Procenta uživatelů internetu dle pohlaví v letech 2005 až 2008.....	- 14 -
Graf 2: Procenta uživatelů internetu v dané věkové skupině v letech 2005 až 2008.....	- 15 -
Graf 3: Podíl uživatelů dle sociálního postavení.....	- 15 -
Graf 4: Věkové složení respondentů.....	- 37 -
Graf 5: Zaměstnání respondentů.....	- 37 -
Graf 6: Délka používání Internetu.....	- 38 -
Graf 7: Počet hodin strávených na Internetu denně.....	- 38 -
Graf 8: S kým nejraději tráví respondenti volný čas.....	- 40 -
Graf 9: Pokles ročních aktivit v závislosti na denním počtu hodin online.....	- 45 -
Graf 10: Vliv internetu na pasivní činnosti volného času.....	- 46 -
Graf 11: Pokles sportovních aktivit s přibývajícím počtem hodin online.....	- 47 -

Seznam příloh

Příloha . 1: Projekt bakalářské práce

Příloha . 2: Dotazník

Přílohy

Příloha . 1: Projekt bakalářské práce

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Eva Kubínová
II. ročník SOSP / LS 2008
FSV UK

P edpokládaný název práce:

Vliv internetu na životní styl jeho (ne)uživatelů

V ýzkumný problém:

Ve své práci se budu zabývat vlivem internetu na životní styl jeho uživatelů. Bude mne zajímat odlišnost mezi společenským chováním uživatelů internetu a neuživatelů, důležitá pro mou analýzu bude i míra užívání. Chtěla bych zjistit, do jaké míry ovlivňuje užívání internetu životní styl jedinců. Pro některé je internet samozřejmostí, ale jsou i tací, kteří jej nevyužívají, v běžném životě se bez něj obejdou. Chci zjistit, jak se právě tyto dvě skupiny liší svým způsobem života, životním stylem. Chtěla bych se také zabývat srovnáním uživatelů v ČR se zahraničím.

Metodologie:

Svou práci bych chtěla založit hlavně na analýze dat z kvantitativních šetření prováděných v České republice. V začátcích využiji hlavně data ze šetření ISSP, pokud to bude možné, použila bych ta z roku 2007. Pro vlastní analýzu, která bude pro mou práci stěžejní, budu vycházet z dat kvantitativních šetření prováděných v ČR v rámci World Internet Project v letech 2005 až 2008, která jsou realizována Fakultou sociálních studií Masarykovy university v Brně. Analyzovat budu za pomoci programu SPSS. Jelikož se však tato data nevěnují mému problému příliš podrobně, využiji i data kvalitativní, která získám z rozhovorů na téma internet, pořizena v roce 2008. Pro zajímavost bych chtěla podrobit analýze také vlastnoručně sebraná data - sběr bude pravděpodobně probíhat mezi studenty středních škol v Ústí nad Labem do konce roku 2008.

P edb žná struktura práce:

1. Úvodní část

- téma internetu obecně
- užívání internetu v ČR
- typologie uživatelů internetu

2. Hlavní část

- analýza dostupných dat (ISSP 2007, WIP 2005 - 2008, rozhovory s uživateli - r.2008, data z vlastního výzkumu)
- interpretace zjištění

3. Závěrečná část

- shrnutí poznatků
- vyvození důsledků

Orienta ní seznam literatury:

Hendl, J. 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat : analýza a metaanalýza dat*. Praha : Portál
Howard, P., S. Jones. 2004. *Society Online : the Internet in Context*. Thousand Oaks, CA : Sage
Jones, S. 1998. *Virtual Culture: Identity and Communication in Cybersociety*. London : Sage. Katz, J., R. Rice. 2002. *Social Consequences of Internet Use : Access, Involvement, and Interaction*. Cambridge, Mass. : MIT Press.

Soukup, P. 2001. *Kdo používá Internet v České republice?* SDA Info (vol. 3, No.2): 1-2.

Wellman, B., C. Haythornthwaite. 2002. *The Internet in Everyday Life*. Malden, MA, USA : Blackwell Pub..

Orienta ní seznam elektronických zdroj :

<http://www.isdn.cz/>

<http://www.livinginternet.com>

<http://www.pribramska.cz/historie/internet/index.htm>

<http://www.soc.cas.cz/>

Konzultant : Petr Soukup, PhDr., Ing.

Podpis:

Příloha . 2: Dotazník

*Dobrý den,
jsem studentkou sociologie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, a ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí výzkumu pro mou bakalářskou práci na téma vliv internetu na životní styl jeho uživatelů. Vyplnění by nemělo zabrat více než 15 minut.
Děkuji za spolupráci, Eva Kubínová*

1. INTERNET

1. Používáte alespoň někdy Internet?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud ano:

2. Jak dlouho již používáte internet?

- a) méně než 1 rok
- b) 1 až 3 roky
- c) 4 až 6 let
- d) 7 let a více

3. Jak často se na internet připojujete během pracovního týdne/víkendu?

a) několikrát za den	a) několikrát za den
b) několikrát týdně	b) několikrát za víkend
c) jednou týdně	c) jednou za víkend
d) méně často	d) méně často

4. Kolik času na internetu denně trávíte ve svém volném čase?

- a) nejsem na internetu denně
- b) maximálně hodinu
- c) cca 1 až 3 hod
- d) cca 4 až 6 hod
- e) 7 hod a více

5. Kde se k internetu připojujete nejčastěji?

- a) doma
- b) na internátě, na koleji
- c) ve škole
- d) v práci
- e) jinde

6. K jakým účelům používáte internet nejčastěji?

- a) komunikace s lidmi
- b) vyhledávání informací – zpravodajství, zajímavosti, hledání práce
- c) zábava – hraní her, sledování videí, poslech hudby atd.
- d) vzdělávání
- e) platební transakce – internetové bankovníctví, nakupování
- f) jiné

7. Jakou www stránku navštívíte v poslední době nejčastěji, trávíte na ní nejvíce času?

.....

8. Zamyslete se nad tím, jak často pro m rn :

	n kolikrát za den	alespo 1x denn	alespo 1x týdn	alespo 1x m sí n	mén než 1x m sí n	nikdy
A) zkontrolujete svůj e-mail?	1	2	3	4	5	6
B) píšete zprávy přes ICQ, MSN apod.?	1	2	3	4	5	6
C) pracujete na svých www stránkách, blogu?	1	2	3	4	5	6
D) navštěvujete komunitní servery – Libímseti, Facebook, MySpace atd.?	1	2	3	4	5	6
E) navštěvujete chatovací místnosti?	1	2	3	4	5	6
F) Vyhledáváte domácí nebo zahraniční zpravodajství?	1	2	3	4	5	6
G) Vyhledáváte cestovní informace?	1	2	3	4	5	6
H) Hledáte práci?	1	2	3	4	5	6
I) Vyhledáváte vtipy, vtipné obrázky nebo jiné formy humoru?	1	2	3	4	5	6
J) Čtete blogy?	1	2	3	4	5	6
K) Vyhledáváte informace o zdraví?	1	2	3	4	5	6
L) Hrajete hry?	1	2	3	4	5	6
M) Stahujete nebo posloucháte hudbu?	1	2	3	4	5	6
N) Stahujete nebo se díváte na videa?	1	2	3	4	5	6
O) Posloucháte online rádio?	1	2	3	4	5	6
P) Sázíte online nebo jinak na internetu hrajete o peníze?	1	2	3	4	5	6
Q) Díváte se na erotické stránky?	1	2	3	4	5	6
R) Diskutujete na internetu?	1	2	3	4	5	6
S) Hledáte informace o produktech?	1	2	3	4	5	6
T) Nakupujete?	1	2	3	4	5	6
U) Rezervujete letenky, jízdenky, ubytování apod.?	1	2	3	4	5	6
V) Platíte účty, používáte online bankovní služby	1	2	3	4	5	6
W) Vzděláváte se – vyhledávání ve slovnících, získávání informací?	1	2	3	4	5	6

9. Navštívíte pravidelně na internetu určité stránky, kde potkáváte stejnou skupinu lidí, například diskusní fóra, chaty, komunitní portály apod.?

- a) ano
b) ne

10. Jestliže ano, jaké?

11. Souhlasíte s následujícími výroky?

	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
A. Raději potkávám lidi na internetu než osobně.	1	2	3	4
B. Na internetu jsem otevřenější než ve skutečnosti.	1	2	3	4
C. Když jsem online, ztrácím pojem o čase.	1	2	3	4
D. Vyjadřovat se na internetu je pro mne snazší než v osobním kontaktu.	1	2	3	4
E. Na internetu se mi lépe vyjadřují mé emoce, pocity, city.	1	2	3	4
F. Na internetu mi velmi chybí neverbální komunikace, tj. jak se kdo tváří, tón hlasu, pohled.	1	2	3	4
G. S některými přáteli komunikuji pouze přes internet.	1	2	3	4
H. Na internetu mám i přátele, které neznám osobně.	1	2	3	4
I. Na internetu si občas vymyslím, dělám se zajímavější.	1	2	3	4

2. VOLNÝ ČAS

12. Kolik volného času máte v pracovní den?

- a) méně než 1hod
- b) 1 – 3hod
- c) 4 – 6hod
- d) více než 6hod

13. Kolik volného času máte o víkendu?

- a) méně než 2hod
- b) 2 – 10hod
- c) 11 – 20hod
- d) více než 20hod

14. S kým nejraději trávíte volný čas?

- a) sám/sama
- b) s přítelem/přítelkyní
- c) s rodinou
- d) s přáteli

15. Myslíte si, že máte dostatek volného času?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím

16. Jak rádi či nerádi se zabýváte následujícími činnostmi ve svém volném čase?

	Hodně rád/a	Celkem rád/a	Je mi to jedno	Celkem nerad/a	Hodně nerad/a	Nedělám to
A) Sledování TV, videa, DVD	1	2	3	4	5	6
B) Práce s PC, na internetu, hraní her	1	2	3	4	5	6
C) Poslech hudby	1	2	3	4	5	6
D) Čtení knih, novin, časopisů	1	2	3	4	5	6
E) Vzdělávání se	1	2	3	4	5	6
F) Setkání s přáteli, přítelem/přítelkyní	1	2	3	4	5	6
G) Návštěva kulturních a zábavních zařízení	1	2	3	4	5	6
H) Práce (přivýdělek, v domácnosti, na zahradě...)	1	2	3	4	5	6
I) Umělecká činnost	1	2	3	4	5	6
J) Péče o domácí zvíře	1	2	3	4	5	6
K) Nicnedělání	1	2	3	4	5	6
L) Nakupování	1	2	3	4	5	6
M) Procházky	1	2	3	4	5	6
N) Sport	1	2	3	4	5	6
O) Ruční práce, kutilství, sběratelství	1	2	3	4	5	6

17. Jak často se vnujete t mto aktivitám ve volném ase?

	denn , tém denn	alespo 1x týdn	alespo 1xm sí n	alespo 1x ro n	nikdy
Aa) Sledování televize	1	2	3	4	5
Ab) Sledování videa, DVD	1	2	3	4	5
Ac) Práce s počítačem, hraní pc her	1	2	3	4	5
Ba) Poslech radia, reprodukované hudby	1	2	3	4	5
Ca) Četba novin a časopisů	1	2	3	4	5
Cb) Četba knih	1	2	3	4	5
Da) Studium, příprava na školu	1	2	3	4	5
Db) Mimoškolní vzdělávání	1	2	3	4	5
Ea) Povídání si s přáteli, známými	1	2	3	4	5
Eb) Schůzka s partnerem	1	2	3	4	5
Ec) Sexuální aktivity	1	2	3	4	5
Fa) Návštěva kavárny, restaurace	1	2	3	4	5
Fb) Návštěva kina	1	2	3	4	5
Fc) Návštěva diskoték, barů, hospod	1	2	3	4	5
Fd) Návštěva koncertu, festivalu	1	2	3	4	5
Fe) Návštěva sportovních utkání	1	2	3	4	5
Ff) Návštěva výstavy, muzea, galerie	1	2	3	4	5
Fg) Návštěva divadla	1	2	3	4	5
Ga) Vedlejší výdělečná činnost	1	2	3	4	5
Gb) Domácí práce	1	2	3	4	5
Gc) Práce na zahradě	1	2	3	4	5
Gd) Oprava a údržba kola, motocyklu, auta	1	2	3	4	5
Ge) Chalupaření	1	2	3	4	5
Ha) Kutilství	1	2	3	4	5
Hb) Ruční práce	1	2	3	4	5
Hc) Sběratelství	1	2	3	4	5
Hd) Hudební, výtvarná, dramatická činnost	1	2	3	4	5
Ia) Péče o domácí zvíře	1	2	3	4	5
Ja) Odpočinek, „nienedělání“	1	2	3	4	5
Ka) Nakupování, chození po obchodech	1	2	3	4	5
La) Procházký, toulání se	1	2	3	4	5
Ma) Aktivní sportování	1	2	3	4	5
Mb) Turistika, trampování	1	2	3	4	5
Na) Náboženský život	1	2	3	4	5

18. Kolik hodin týdn se v nujete následujícím innostem?

	0 h	1 h	2 až 3 h	4 až 5 h	6 až 10 h	11 až 20 h	21 až 40 h	41 h a více
A) Poslech rádia	1	2	3	4	5	6	7	8
B) Sledování TV	1	2	3	4	5	6	7	8
C) Čtení novin	1	2	3	4	5	6	7	8
D) Čtení časopisů	1	2	3	4	5	6	7	8
E) Čtení odborných časopisů	1	2	3	4	5	6	7	8
F) Čtení beletrie	1	2	3	4	5	6	7	8
G) Čtení odborné literatury	1	2	3	4	5	6	7	8
H) Internet	1	2	3	4	5	6	7	8
I) Počítač	1	2	3	4	5	6	7	8

19. Jakým aktivitám byste se rádi v novali, ale nemáte na n dostatek volného asu?

3. HODNOTY

20. Ozna te, prosím, jak velký pro Vás mají význam následující hodnoty (1 = nejmenší význam, 5 = nejv tší význam):

	nejmenší význam ---> největší význam				
a) zdraví	1	2	3	4	5
b) mír	1	2	3	4	5
c) láska	1	2	3	4	5
d) životní partner	1	2	3	4	5
e) životní prostředí	1	2	3	4	5
f) přátelství	1	2	3	4	5
g) rodina a děti	1	2	3	4	5
h) svoboda	1	2	3	4	5
i) pravda, poznání	1	2	3	4	5
j) zajímavá práce	1	2	3	4	5
k) demokracie	1	2	3	4	5
l) plat, další příjmy	1	2	3	4	5
m) rozvoj osobnosti	1	2	3	4	5
n) úspěšnost v zaměstnání	1	2	3	4	5
o) vzdělání	1	2	3	4	5
p) užitečnost druhým lidem	1	2	3	4	5
q) zájmy a koníčky	1	2	3	4	5
r) majetek	1	2	3	4	5
s) společenská prestiž	1	2	3	4	5
t) podnikání	1	2	3	4	5
u) veřejně prospěšná činnost	1	2	3	4	5
v) politická angažovanost	1	2	3	4	5
w) tolerance	1	2	3	4	5
x) být "in"	1	2	3	4	5
y) víra, náboženství	1	2	3	4	5
z) značkové výrobky	1	2	3	4	5

21. Vyjádřete na stupnici, které charakteristiky se k Vám spíše hodí:

a) veselý, optimistický	1	2	3	4	5	smutný, pesimistický
b) pohodlný, líný	1	2	3	4	5	činnorodý, podnikavý
c) společenský	1	2	3	4	5	uzavřený, samotářský
d) riskující	1	2	3	4	5	opatrný
e) zaměřený na minulost	1	2	3	4	5	zaměřený na budoucnost
f) aktivní, průbojný	1	2	3	4	5	pasivní, vyhýbající se konfliktu
g) spořivý, šetrný	1	2	3	4	5	rozhazovačný, štedrý
h) rodinný typ	1	2	3	4	5	workoholik, člověk práce
i) idealista	1	2	3	4	5	pragmatik

22. Na stupnici označte, k jakým zásadám se při řešení životních situací přikláníte:

a) Věnovat se hlavně práci	1	2	3	4	5	Věnovat se hlavně rodině
b) Vstoupit do politiky	1	2	3	4	5	Držet se od politiky co nejdál
c) Žít skromně a šetrně	1	2	3	4	5	Dopřát si rozhazovačný život
d) Žít pokud možno na jednom místě	1	2	3	4	5	Měnit bydliště podle potřeby
e) Věnovat volný čas na sebevzdělávání	1	2	3	4	5	Ve volném čase si hlavně užívat
f) Trvat vždy na svém	1	2	3	4	5	Přizpůsobit se ostatním
g) Spoléhat se jen na sebe	1	2	3	4	5	Využívat kontakty a známosti
h) Snažit se být známý, být lidem na očích	1	2	3	4	5	Snažit se být nenápadný
i) Usilovat o řídicí postavení, funkci	1	2	3	4	5	Vyhýbat se jakékoli řídicí funkci
j) Osamostatnit se, podnikat	1	2	3	4	5	Být zaměstnancem

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE:

Jste:

- a) muž
- b) žena

Kolik je vám let?

- a) méně než 15
- b) 15 – 17
- c) 18 – 20
- d) 21 – 23
- e) 24 – 26
- f) více než 26

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Nedokončené základní
- b) Základní
- c) Vyučení bez maturity
- d) Středoškolské s maturitou
- e) Vysokoškolské – bakalářský stupeň, Vyšší odborná škola
- f) Vysokoškolské – magisterský/inženýrský stupeň

Jaký je Váš rodinný stav?

- a) Svobodný/á, nežijete s partnerem ani s nikým „nechodíte“
- b) Svobodný/á, nežijete s partnerem, ale s někým „chodíte“
- c) Nejste ženatý/vdaná, ale žijete s partnerem/-kou
- d) Ženatý/vdaná
- e) Rozvedený/-á, žijete odděleně

Studujete v současnosti nějakou školu?

- a) Ano
- b) Ne

Pracujete v současné době ?

- a) ano, plný pracovní úvazek
- b) ano, částečný pracovní úvazek
- c) ano, formou brigády, příležitostných přivýdělků
- d) nepracuji

Velikost obce, v níž žijete:

- a) Vesnice do 999 obyvatel
- b) Obec 1 000 – 1 999 obyvatel
- c) Obec s 2 000 – 4 999 obyvateli
- d) Město s 5 000 – 19 999 obyvateli
- e) Město s 20 000 – 90 000 obyvateli
- f) Velkoměsto nad 90 000 obyvatel

Děkujeme za vyplnění!